

Escola Universitaria de Profesorado de E.X.B.

Grao en Educación Infantil

Materias

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V51G110V01501	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés	1c	6
V51G110V01502	Didáctica da expresión plástica e visual	1c	6
V51G110V01503	Educación física e a súa didáctica na idade infantil	1c	6
V51G110V01504	Expresión musical e a súa didáctica	1c	6
V51G110V01505	Lingua e literatura: Galego	1c	6
V51G110V01507	Lingua e literatura: Español	1c	6
V51G110V01601	Aprendizaxe das ciencias sociais	2c	6
V51G110V01602	Matemáticas para mestres: Educación infantil	2c	6
V51G110V01901	Coñecemento do medio natural	2c	6
V51G110V01902	Ética e deontoloxía profesional	2c	6
V51G110V01906	Obradoiro de creatividade artística	2c	6
V51G110V01907	Xeografía para mestres	2c	6
V51G110V01910	Didáctica da relixión católica	2c	6
V51G110V01912	Xogo na educación infantil	2c	6
V51G110V01951	Desenvolvemento da linguaxe	2c	6
V51G110V01952	Psicopatoloxía da audición e da linguaxe	2c	6
V51G110V01953	Proceso lecto-escritor: desenvolvemento, alteracións, avaliación e tratamento	2c	6
V51G110V01954	Recursos didácticos na aula de audición e linguaxe	2c	6
V51G110V01955	Prevenición e intervención nas alteracións comunicativa-lingüísticas	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés**

Materia	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés			
Código	V51G110V01501			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Peláez Torres, Marta			
Profesorado	Peláez Torres, Marta			
Correo-e	martapelaez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Consideración das principais cuestións didácticas para o ensino da lingua inglesa na Educación Infantil desde un enfoque teórico-práctico.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C37	Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.
C42	Coñecer o currículo de lingua e lectoescritura desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C51	Adquirir formación literaria e en especial coñecer a literatura infantil.
C53	Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C61	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita

D4	Coñecemento de lingua estranxeira
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun contexto internacional
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade
D22	Sensibilidade por temas ambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	A3	B2	C42	D1
	A4	B3	C43	D3
	A5	B4	C51	D4
		B5	C53	D6
		B7	C61	D8
		B9		D11
		B11		D12
Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes.		B12		D14
	A3	B2	C42	D1
	A4	B3	C43	D2
	A5	B4	C51	D3
		B5	C53	D4
		B7	C61	D5
		B9		D7
		B11		D8
		B12		D9
				D11
				D13
			D14	
			D15	
			D17	
			D19	
Diferenciar entre competencias lingüísticas, socioculturais e pragmáticas.	A3	B2	C42	D1
	A4	B3	C43	D3
	A5	B5	C53	D4
		B10		D6
				D10
				D11
				D12
			D13	
			D19	
Diferenciar entre as actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral e comprensión oral) adecuadas ao nivel B1 do Marco Europeo Común de Referencia para a Aprendizaxe das Linguas (MECR).	A3		C37	D1
	A4		C43	D3
	A5			D4
				D7
				D11
				D12
				D13
			D19	

Ser capaz de preparar e impartir unha unidade didáctica.	A3	B2	C42	D1
	A4	B3	C43	D2
	A5	B4	C51	D3
		B5	C53	D4
		B7	C61	D7
		B8		D8
		B11		D9
		B12		D11
				D12
				D13
				D14
				D15
				D16
				D17
				D19
				D20
				D21
				D22
Ser capaz de levar a cabo distintos tipos de avaliación.	A3	B2	C42	D1
	A4	B3	C43	D2
	A5	B5	C51	D3
		B7	C61	D4
		B9		D5
		B11		D6
		B12		D7
				D8
				D13
				D14
				D15
				D19
				D21
Coñecer o currículo da lingua estranxeira na Educación Infantil.	A3	B2	C42	D1
	A4	B3	C43	D3
	A5	B4	C51	D4
		B5	C53	D13
		B7	C61	D14
		B8		D15
		B9		D21
		B10		
		B11		
		B12		
Identificar os tipos de actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral e comprensión oral) no ámbito persoal.	A3	B2	C42	D1
	A4	B3	C43	D2
	A5	B7	C51	D3
		B11	C53	D4
			C61	D11
				D12
				D13
				D19

Contidos

Tema

1. Modelo teórico da lingua como comunicación	1.1. Aprendizaxe de linguas estranxeiras: procesos e variables.
	1.2. A competencia comunicativa.
	1.3. Metodoloxías de ensino de linguas estranxeiras.
	1.4. A aprendizaxe do inglés como lingua estranxeira en idades temperás.
2. Enfoque didáctico por tarefas e competencias	2.1. Destrezas lingüísticas.
	2.2. O Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas (MCERL).
	2.3. O enfoque por tarefas.

3. O currículo de linguas estranxeiras	3.1. Lexislación referente ó ensino das linguas estranxeiras en Educación Infantil.
	3.2. O currículo de Educación Infantil e a aprendizaxe das linguas estranxeiras.
4. Elaboración de unidades didácticas	4.1. Propostas didácticas para a Educación Infantil: temporalización de obxectivos, contidos e actividades.
	4.2. Contos, cancións e xogos para a aprendizaxe da lingua inglesa en Educación Infantil.
	4.3. Recursos e materiais didácticos.
5. Métodos de avaliación global e analítica	5.1. Avaliación de contidos e destrezas lingüísticas.
	5.2. O Portafolios Europeo das Linguas (PEL).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	11.5	23	34.5
Actividades introdutorias	3	1	4
Traballo tutelado	5	45	50
Aprendizaxe baseado en proxectos	9	9	18
Lección maxistral	23	17	40
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	Explicación oral de traballos desenvolvidos individualmente ou en grupo.
Actividades introdutorias	Presentación da materia e realización de diversas tarefas para valorar os coñecementos previos do alumnado sobre os contidos básicos do programa.
Traballo tutelado	Elaboración dunha unidade didáctica para o ensino da lingua inglesa en Educación Infantil.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización de diferentes proxectos de aula para pór en práctica os coñecementos teóricos adquiridos nas leccións maxistrais.
Lección maxistral	Exposición dos contidos teóricos da materia. Traballaranse tamén algúns aspectos lingüísticos da lingua inglesa.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Durante as sesións teóricas, o alumnado poderá expor as preguntas e comentarios que considere precisos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Presentación	Exposición oral do traballo escrito e realización na clase das actividades propostas na unidade didáctica.	20	A4 B2 C42 D1 A5 B3 C43 D2 B4 C51 D3 B5 C53 D4 B7 C61 D5 B9 D6 B11 D7 B12 D8 D9 D10 D11 D12 D15 D17 D19 D20 D21 D22

Traballo tutelado	Elaboración dunha unidade didáctica para o ensino da lingua inglesa en Educación Infantil.	20	A3 A4 A5	B2 B3 B4 B7 B9 B10 B11	C42 C43 C51	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19 D20 D21 D22
Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización de diferentes proxectos de aula.	20	A3 A4 A5	B2 B3 B4 B7 B9 B11 B12	C42 C43 C51 C53 C61	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D15 D16 D17 D19 D21
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realización dunha proba de preguntas de desenvolvemento coa que se avaliarán os coñecementos adquiridos.	40	A3	B9	C42 C43 C61	D1 D2 D3 D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación da materia é continua, polo que a entrega e realización de traballos é obrigatoria para todo o alumnado. No caso de que alguén non cumpra este requisito, perderá a avaliación continua e terá que se presentar ó exame final da materia nas datas oficiais propostas polo centro (www.escuelamagisterioceuvigo.es/). Aquelas persoas que non superen a materia na primeira convocatoria, poderán presentarse á segunda convocatoria. Nese caso, e de ter unha das partes da materia aprobada, gardarase a nota e terán que realizar só a parte suspensa. Para o alumnado que non poida vir presencialmente a clase, o exame será o 70% da nota final. O 30% restante obterase mediante a realización duns traballos individuais que deben ser entregados antes da data oficial do exame. Estas persoas que non poidan asistir a clase desde o principio deberán comunicarllo á docente no primeiro mes de curso. O alumnado repetidor deberá acollerse ós criterios de avaliación da guía docente vixente no presente curso.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Andúgar Soto, A. y Cortina-Pérez, B., **Didáctica de la lengua extranjera en Educación Infantil**, Pirámide, 2018
- Cameron, L., **Teaching Languages to Young Learners**, Cambridge University Press, 2003
- Cortina Pérez, B., **Didáctica de la lengua extranjera en educación infantil: inglés**, Pirámide, 2021
- Council of Europe, **Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment**, Cambridge University Press, 2001
- Garrote Salazar, M., **Didáctica de segundas lenguas y lenguas extranjeras en Educación Infantil y Primaria**, Paraninfo, 2019

Murado Bouso, J. L., **Didáctica del inglés en educación infantil. Métodos para la enseñanza y el aprendizaje de la lengua inglesa**, Ideaspropias, 2010

Bibliografía Complementaria

Herrera López, R., **Working with Tales Level 2, 3.**, Edelvives, 2005

Lewis, G., **Games for Children**, Oxford University Press, 1999

McKay, P. y Guse, J., **Five-Minute Activities for Young Learners**, Cambridge University Press, 2008

Méndez Santos, M. y Duñabeitia Landaburu, J., **Factores afectivos y cognitivos en la enseñanza del español como LE/L2**, Thomson Reuters, 2021

Moon, J., **Children Learning English**, Oxford University Press, 2005

Mur Lope, O., **Cómo introducir el inglés en educación infantil**, Praxis, 2002

Murphy, R., **English Grammar in Use**, 4th, Cambridge University Press, 2012

Pastor Cesteros, S., **Aprendizaje de segundas lenguas. Lingüística aplicada a la enseñanza de idiomas**, Publicaciones Universidad de Alicante, 2006

Reilly, V., **Very Young Learners**, Oxford University Press, 1997

Swan, M., **Practical English Usage**, 3rd, Oxford University Press, 2014

<http://www.bbc.co.uk/schools/laac/index.shtml>,

<http://www.topenglishteaching.com>,

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Idioma estranxeiro I: Inglés/V51G110V01406

Outros comentarios

Horario de titoría: indicárase a comezos do curso.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Didáctica da expresión plástica e visual**

Materia	Didáctica da expresión plástica e visual			
Código	V51G110V01502			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Santos Hermo, Alberto			
Profesorado	Santos Hermo, Alberto			
Correo-e	alberto.santoshermo@ceu.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia está enfocada para que os alumnos adquiran unha serie de competencias, saberes e capacidades para impartir as artes plásticas e visuais en educación infantil.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no periodo 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos periodos 0-3 e 3-6.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
C9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
C12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C25	Abordar análise de campo mediante metodoloxía observacional utilizando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuales.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C34	Coñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, geométricas e de desenvolvemento lóxico.
C41	Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.
C53	Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
C57	Analizar as linguaxes audiovisuales e as súas implicacións educativas.
C58	Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.
C59	Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma.

C60	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C61	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
C63	Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
C65	Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
C66	Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D5	Coñecemento de informática
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer as características psicoevolutivas e formais da linguaxe plástica infantil así como os aspectos fundamentais da súa sintaxe e semántica. Saber concretar e transmitir todas as características da linguaxe plástica e estimular a aprendizaxe mediante metodoloxías didácticas adecuadas.	A2 A4 A5	B1 B11	C1 C2 C4 C7 C9 C58 C59 C61 C62	D5 D8 D13 D15 D16 D21
Ser capaces de identificar recursos e metodoloxías propios das artes plásticas. Saber recoñecer os distintos métodos e medios adecuados a cada técnica para unha expresión plástica favorable así como utilizar os distintos recursos procedimentais e conceptuais idóneos para a execución da obra na súa dimensión compositiva e estética.	A2		C5 C9 C34 C53 C55 C56 C57 C58 C63	D1 D2 D5 D7 D8 D9 D11 D13 D17 D21
Poder valorar os fundamentos e ámbitos de actuación das distintas formas de expresión artística, así como o patrimonio artístico.	A3	B2	C41 C53 C56 C58	D8 D12 D13 D15 D16 D19 D21
Facilitar a representación e a expresión a través das linguaxes plásticas, visuais e audiovisuais profundando nos novos medios e estratexias plásticas para transmitir os coñecementos e proporcionar espazos e modos expresivos que sirvan ao alumno como ferramenta de linguaxe e espazo de construción plástica.	A3 A4	B2	C34 C41 C53 C55 C56 C57 C58 C62	D1 D2 D7 D8 D9 D13 D17

Ser capaces de mellorar a capacidade de comprender, ler, visionar, crear e producir dentro das linguaxes artístico visuais e plásticos promovendo metodoloxías para facer que a apreciación estética sexa mais alcanzable para o alumnado.	A4	B11	C5 C7 C9 C23 C25 C29 C41 C53 C55 C56 C57 C58 C61	D1 D2 D5 D7 D8 D12 D13 D16 D17 D21
Ser capaz de producir imaxes e propostas obxectivas en dúas ou tres dimensións ben estruturadas conceptualmente acoutadas con calidade compositiva e detalladas sobre temas e proxectos no ámbito dos coñecementos típicos e característicos da área artística visual.	A2 A3		C5 C53 C55 C56 C58 C63	D1 D5 D7 D8 D13 D17 D19 D20 D21
Coñecer e avaliar o currículo escolar da didáctica da expresión artística	A5	B1 B7	C1 C2 C4 C7	D1 D2 D8 D9 D11 D13
Adquirir e consolidar hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma creativo e cooperativo e promovelos nos estudantes desde a participación e o esforzo individual.	A3 A5	B11	C5 C7 C9 C12 C29 C60 C61 C65 C66	D1 D9 D11 D15 D19
Ter dominio e comprender adecuadamente toda a densidade e complexidade das imaxes e producións visuais: as obras de arte, os símbolos e sinais visuais, a publicidade e os medios de comunicación de masa. Os obxectos, as pezas, construcións e edificios que constitúen a cultura material e conceptual antiga e contemporánea.	A2 A3		C5 C23 C58	D1 D13 D19

Contidos

Tema	
Desenvolvemento perceptivo e características psicoevolutivas do neno na área de plástica	Expresión Plástica Infantil como estrutura do coñecemento e novas perspectivas A Expresión Plástica na escola Etapas do Desenvolvemento Gráfico Infantil
Desenvolvemento curricular nas Artes Plásticas en Educación Infantil	O currículo na Educación Infantil A área da Expresión Plástica: obxectivos, contidos, metodoloxía e avaliación O papel do docente
Elementos básicos da linguaxe plástica	Linguaxe e comunicación audiovisual Lectura de imaxes Punto, liña e plana Cor, textura, composición e volume
Procesos de creación plástica en Educación Infantil	Técnicas e materiais Procedementos expresivos, cromáticos, pictóricos e tridimensionais A creatividade Pensamento converxente e diverxente Intelixencias múltiples
Recursos audiovisuais, dixitais e tecnoloxías da información aplicadas á Educación Artística	Arte actual e as redes sociais O novo papel do espectador Desenvolvemento de proxectos e metodoloxías

Planificación

Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Lección maxistral	25	0	25
Traballo tutelado	25	40	65
Resolución de problemas de forma autónoma	15	30	45
Foros de discusión	5	10	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a de os contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Traballo tutelado	Planificación e elaboración de materiais e recursos didácticos específicos (plástica) para a Educación Infantil.
Resolución de problemas de forma autónoma	O/a estudante buscará solución a aquelas cuestións que se lle expoñan durante a formulación, desenvolvemento e exposición dos traballos propostos, de maneira autónoma.
Foros de discusión	O/a estudante achegará información e opinións a través dos foros de discusión da materia, por medio da plataforma online.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Nas sesións prácticas observarase a evolución do traballo tutelado, resolvendo aquelas cuestións que se lle poidan expor ao alumnado. Ademais, resolveranse as dúbidas en horas de tutoría baixo a modalidade de concertación previa, a través do e-mail e por medio dos foros da plataforma online.
Resolución de problemas de forma autónoma	levará a cabo un seguimento do alumnado, e resolveranse particularmente as dúbidas nas sesións prácticas ou en horario de tutoría baixo a modalidade de concertación previa.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
			A2	B1	C5	D1
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas, que serán avaliadas mediante unha proba escrita.	40	A2 A3 A4	B1 B2 B11	C53 C56 C57 C58	D1 D2 D12 D13 D17 D19 D21
Traballo tutelado	Elaboración de tres traballos con sentido didáctico baseados no ámbito das Artes Plásticas, preferentemente de modo grupal.	40	A2 A3 A4	B1 B2	C4 C53 C56 C57 C58 C65	D1 D2 D7 D8 D9 D11 D13 D17 D19 D20 D21
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno debe desenvolver tarefas procedimentais nun tempo/condicións establecidos polo profesor	10	A2 A3	B11	C56 C57 C58	D1 D7 D16 D17 D20 D21
Foros de discusión	O alumnado deberá achegar información e opinións sobre os temas propostos nos foros de discusión da materia seguindo as instrucións do profesor.	10	A3	B7 B11	C41 C57 C58	D1 D2 D5 D8 D11 D12 D13 D15 D19 D20 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado partícipe do seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais procurárase unha AVALIACIÓN CONTINUA na que teranse en conta tanto os coñecementos previos do alumnado coma a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final.

A calificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal e coma queda estipulado no cadro superior. Para aprobar a materia hai que superar os traballos e o exame. Mentres non se aprobe o exame non se sumarán as notas dos traballos tutelados e do traballo en clase. Aqueles alumnos que non aproben a materia na primeira convocatoria se lles manterá a nota daqueles traballos/actividades superados e terán que realizar novamente o exame e os traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquel alumnado que non asista ás clases ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ó sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Calificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensinanza do Estudantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023.

Todo traballo copiado, plaxiado ou realizado pola IA será cualificado cun 0.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Belloq, G., **Tocar el arte: educación plástica en infantil, primaria y ...**, Kaleida Forma, 2014

Blanco, V., Cidrás, S., **Educación a través da arte**, Kalandraka, 2019

Carrascal, S., **Didáctica de la Expresión Plástica y Visual en Educación Infantil**, Universitas, 2016

Fontal, O., Gómez, C. y Pérez, S., **Didáctica de las artes visuales en la infancia**, Paraninfo, 2015

Gardner, H., **Inteligencias múltiples: La teoría en la práctica**, Paidós, 2013

Gilbert, L.M., **La educación artística y la expresión plástica infantil: Qué y cómo enseñar**, Dykinson, 2016

Hargreaves, D., **Infancia y educación artística**, Morata, 2020

Kandinsky, V., **Punto y línea sobre el plano**, Paidós, 1996

Kellogg, R., **Análisis de la expresión plástica del preescolar.**, Cincel, 1.989

Lowenfeld V., Brittain L., **Desarrollo de la capacidad creadora**, Kapelusz, 1.980

Piaget, J., **Psicología del niño.**, Morata, 2008

Quiroga, M.P., **Etapas gráficas de desarrollo del dibujo infantil, entre el constructivismo y el ambientalismo**, Papeles Salmantinos de Educación, 2007

Bibliografía Complementaria

Caja, J. (coord.), **La educación visual y plástica hoy**, Graó, 2001

Gallardo, J.A., Trianes, M.V., **Psicología de la educación y del desarrollo en contextos escolares**, Pirámide, 2008

Gayford, M., Hockney, D., **Historia de las imágenes para niños**, Blume, 2021

Marín, R. (coord.), **Didáctica de la educación artística**, Pearson, 2.003

Quiroga, M.P., **Estructura y temática en el dibujo infantil, aportaciones fundamentales.**, Papeles Salmantinos de Educación, 2007

Read, H., **Educación por el arte.**, Paidós, 1.982

Reynolds, P.H., **El punto**, Serrés, 2015

Sánchez, M.I., **Jean-Michel Basquiat**, Alba, 2021

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación física e a súa didáctica na idade infantil**

Materia	Educación física e a súa didáctica na idade infantil			
Código	V51G110V01503			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Reguera López de la Osa, Xoana			
Profesorado	Reguera López de la Osa, Xoana			
Correo-e	xreguera@uvigo.es			
Web	http://www.escuelamagisterioceuvigo.es			
Descrición xeral	Materia Didáctico Disciplinar obrigatoria de Grao en Educación Infantil.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
C3	Coñecer os fundamentos de atención temprana.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
C9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
C12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.

- C13 Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible.
- C15 Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.
- C16 Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.
- C17 Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
- C18 Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.
- C19 Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
- C20 Valorar a importancia da estabilidade e a regularidade na contorna escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso armónico e integral dos estudantes.
- C21 Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
- C22 Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
- C24 Dominar as técnicas de observación e rexistro.
- C25 Abordar análise de campo mediante metodoloxía observacional utilizando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuais.
- C26 Saber analizar os datos obtidos, comprender criticamente a realidade e elaborar un informe de conclusións.
- C27 Situar a escola infantil no sistema educativo español, no contexto europeo e no internacional.
- C29 Valorar a importancia do traballo en equipo
- C32 Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.
- C40 Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados
- C41 Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.
- C43 Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
- C44 Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
- C45 Coñecer a tradición oral e o folclore.
- C53 Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
- C54 Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
- C55 Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
- C56 Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
- C57 Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
- C62 Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
- C63 Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
- C64 Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro
- C66 Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Comunicación oral e escrita
- D5 Coñecemento de informática
- D7 Resolución de problemas
- D8 Toma de decisións
- D9 Traballo en equipo
- D11 Habilidades nas relacións interpersoais
- D12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
- D13 Razoamento crítico
- D14 Compromiso ético
- D15 Aprendizaxe autónoma
- D16 Adaptación a novas situacións
- D17 Creatividade
- D18 Lideranza
- D21 Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Coñecer os fundamentos de expresión corporal e da motricidade na etapa escolar, así como as teorías sobre a adquisición e o desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.	A1	B2	C1	D1
	A2	B6	C2	D3
	A3	B8	C4	D5
	A4	B12	C13	D7
	A5		C55	D11
				C56
Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.		B5	C1	D1
		B9	C7	D2
		B11	C9	D7
			C12	D8
			C16	D9
			C17	D11
			C18	D12
			C21	D13
			C22	D14
			C29	D15
			C55	D16
			C62	D17
			C63	D18
		C64	D21	
Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión, as habilidades motrices e a creatividade.	A1	B1	C3	D1
	A2	B10	C20	D2
	A3		C26	D13
	A4		C27	D14
	A5		C29	D16
			C32	D17
			C40	D18
			C41	D21
			C56	
			C66	
Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices.	A1		C13	D1
	A2		C15	D2
	A3		C19	D7
	A4		C21	D8
			C53	D9
				D13
				D17
				D18
				D21
Promover a sensibilidade relativa á expresión e á creación.	A1	B3	C15	D1
	A2	B11	C24	D14
	A3	B12	C25	D15
	A4		C26	D16
	A5		C43	D17
			C44	D21
			C45	
			C53	
			C54	
			C57	

Contidos

Tema

Bloque 1: Terminoloxía e conceptos básicos das actividades motrices na idade escolar	1.- Concepto de Educación Física e outros conceptos craves. 2.- A didáctica da Educación Física. 3.- Achegas da Educación Física na educación escolar.
Bloque 2: Evolución histórica das actividades físicas e motrices no contexto educativo	1.- Evolución histórica da Educación Física. 2.- As escolas ximnásticas. 3.- Tendencias actuais na educación física escolar.
Bloque 3: Coñecemento e aplicación dos elementos do currículo vinculados á motricidade e á educación física.	1.- Elementos do currículo e lexislación educativa vinculada á educación física. 2.- Os niveis de concreción curricular. 3.- A programación. 4.- Metodoloxía de ensino. 5.- Avaliación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Prácticas de laboratorio	30	15	45
Traballo tutelado	0	16	16
Resolución de problemas de forma autónoma	0	10	10
Lección maxistral	19.5	29.5	49
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	9	10
Traballo	1	9	10
Exame de preguntas obxectivas	1	9	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Elaboración e exposición dunha intervención didáctica na aula.
Traballo tutelado	Seguimento por parte da profesora de cada un dos traballos que teña que hacer o estudiantado. A tutela farase durante as horas de clase e en horario de tutoría.
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballos curtos que levarán a cabo na aula. Dinámicas de grupo, debates.
Lección maxistral	Exposición por parte da docente os contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices de traballos, exercicios ou proxectos a desenvolver polo estudiantado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Durante as clases, presenciais ou telemáticas, faranse actividades de reflexión, recensións, debates e análises de contidos traballados. Partindo do coñecemento do estudiantado e baixo os principios de coevaluación e avaliación formativa e compartida.
Traballo tutelado	Realizarase un seguimento constante de cada un dos traballos que teña que realizar o estudiantado. Seguindo os principios de tutelación dos procesos de avaliación formativa y compartida durante o cuatrimestre.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Prácticas de laboratorio	Posta en práctica dunha unidade didáctica na que se traballarán contidos específicos do currículo de Educación Infantil.	20	A1 A2 A3 A4 A5 D1 D2 D3 D5 D7 D8 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D21

Resolución de problemas e/ou exercicios	Participación en diferentes dinámicas e actividades propostas ao longo do curso. Serán aquelas actividades realizadas durante o desenvolvemento das clases maxistras e prácticas.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6	C1 C2 C3 C4 C7 C9 C12 C13 C15 C16 C17 C18 C19 C20 C21 C22 C24 C25 C26 C27 C29 C32 C40 C41 C43 C44 C45 C53 C54 C55 C56 C57 C62 C63 C64 C66

Traballo	Deseño e elaboración dunha intervención didáctica na que se traballen os contidos da materia relacionándoos co currículo de Educación Infantil.	20	A1	B1	C1
			A2	B2	C2
			A3	B3	C3
			A4	B5	C4
			A5	B6	C7
				B8	C9
				B9	C12
				B10	C13
				B11	C15
				B12	C16
					C17
					C18
					C19
					C20
					C21
					C22
					C24
					C25
					C26
					C27
					C29
					C32
					C40
					C41
					C43
					C44
					C45
					C53
					C54
					C55
					C56
					C57
					C62
					C63
					C64
					C66

Exame de preguntas Preguntas tipo test ou de verdadeiro/falso sobre as competencias
obxectivas teórico-prácticas da materia.

40

A1 B1 C1
A2 B2 C2
A3 B3 C3
A4 B5 C4
A5 B6 C7
B8 C9
B9 C12
B10 C13
B11 C15
B12 C16
C17
C18
C19
C20
C21
C22
C24
C25
C26
C27
C29
C32
C40
C41
C43
C44
C45
C53
C54
C55
C56
C57
C62
C63
C64
C66

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia será necesario alcanzar o 50% da cualificación en cada un dos traballos realizados durante as clases, o traballo da materia, a exposición da intervención didáctica e na proba de competencias.

Durante as clases teóricas e prácticas:

- Unha vez que a docente entrase na aula, pechado a porta e comezado a explicación da materia, non se poderá entrar na clase.
- Unha vez comezada a clase o alumnado avisarán á profesora se tivese que ausentarse.
- Abandonar a aula sen que finalice a clase implicará a anulación da asistencia, considerándose que o alumno/a faltou a parte da clase.
- A non realización da clase práctica e asistir a mesma sen roupa deportiva será considerada como falta de asistencia.
- Calquer discente que empregue o teléfono móbil durante o transcurso das clases, teóricas ou prácticas, será expulsado inmediatamente da aula.
- Contarase a asistencia por cada hora de clase, non considerándose as clases que duran dúas horas como unha única falta de asistencia, senón dúas.
- **As faltas de asistencia non serán xustificadas. Terase en conta o regulamento sobre a avaliación, a cualificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado.**
- Aquel alumnado que por motivos persoais ou laborais, non vaia a asistir ás clases deberá porse en contacto coa profesora para concertar unha titoría.
- **Para que un correo electrónico sexa lido debe cumprir os seguintes requisitos: debe estar enviado dende o correo do CEU ou da UVigo, a dirección de correo debe ser seria, no asunto detallarase o contido principal do correo, terá unha presentación correcta, formal e ben redactada coidando o ton, o vocabulario e sen faltas de ortografía. O alumno/a presentarse debidamente indicando o seu curso, especialidade e materia.**

- Non se responderá a correos electrónicos durante as fins de semana nin no período vacacional.
- Non se realizan titorías fora do horario establecido nin durante o período vacacional.
- Non se responderán dúbidas; por correo electrónico durante o día previo á realización do exame.
- Recórdase a todo o estudiantado que opte polo proceso de avaliación global que non se lle facilitará ningún material diferente ao que se lle entrega ao estudiantado que segue un proceso de avaliación continua.
- En coherencia con el carácter inclusivo que caracteriza a la Escuela Universitaria CEU de Vigo, esta guía podrá ser adaptada para atender a las necesidades específicas de apoyo educativo que presente el estudiantado adscrito al programa PIUNE (PAT).

Aspectos sobre a avaliación da materia:

- Todo estudiantado, asista ou non ás aulas, ten dereito a ser avaliado segundo os criterios establecidos na guía docente.
- A través da ficha de itinerario o estudiantado coñecerá as súas cualificacións ata 5 días antes da proba de competencias teórico-prácticas.
- Todo estudiantado que supere o 10% de insistencia ás clases (só poderá faltarse a un máximo de 6h), teóricas e prácticas, perderá a opción de avaliación continua. Sendo avaliado según o proceso de avaliación global.
- A avaliación global constará de dúas partes: unha proba obxectiva (tipo test ou verdadeiro/falso) de competencias teóricas cuxo valor será do 50%, e a realización de supostos prácticos sobre as competencias teórico-prácticas, cuxo valor será do 50%. Para superar a materia, ambas partes deberán estar aprobadas.
- O estudiantado que asista a totalidade das clases (só poderá faltar a un máximo de 3h), terá a opción de cursar a materia seguindo un itinerario "continuo e formativo". Neste, o valor da proba de contidos terá un peso do 20% sobre a nota final, as prácticas de laboratorio un 30%, o traballo un 30% e a resolución de problemas e/ou exercicios un 20%.
- De realizarse a proba teórica a través de medios telemáticos, se existira algún problema informático a proba faríase oralmente nunha vez finalice esta. Procederáse á gravación da mesma.

Aspectos sobre a avaliación dos traballos:

- Respetaranse rigorosamente as datas de entrega dos traballos. Non se recollerá nin entregará ningún fóra da mesma.
- Non se lerá nin corrixirá ningún traballo no que o parágrafo de texto non estea [xustificado].
- Entregar un traballo que estea plaxiado parcial ou completamente será anulado.
- Terase en conta as faltas de ortografía para a avaliación de cada un dos traballos presentados en clase, traballo obrigatorio e exame final da materia. Por cada falta de ortografía descontarase 0,2 da nota final.
- A non superación dun traballo implicará perder o proceso de avaliación continua, sendo avaliado segundo a avaliación global.

Datas oficiais de exames:

- Haberá un único día de revisión de exame, fóra do mesmo non se revisará nin modificará ningunha nota.
- Respetaranse rigorosamente as datas oficiais establecidas pola Universidade para a realización dos exames (<http://www.escuelamagisterioceuvigo.es/organizacion-academica/escola-maxisterio-vigo-ceu-examenes.php>), non sendo posible realizalo en calquera outro día. En caso de enfermidade ou operación do estudiantado, vítimas de violencia de xénero ou deportistas de alto rendemento, solicitarase por escrito en secretaría un posible cambio, posteriormente será valorado polo profesorado da materia e a dirección do centro se é procedente ou non a súa modificación.
- No caso de modificación da data de exame a proba podería realizarse oralmente. Seguindo un procedemento de gravación.
- De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xuño-xullo. As condicións de avaliacións serán as mesmas que na primeira convocatoria.
- No caso de ter a materia pendente de anos anteriores. Conservaranse as cualificacións obtidas un único curso académico. Pasado este tempo, o estudiantado cursará a materia de novo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- Arribas, H.F., y Fernández, D., **Deporte adaptado y escuela inclusiva**, Graó, 2015
- Batalla, A., **Habilidades Motrices**, Inde, 2000
- Batalla, A., y Duran, C., **1000 Ejercicios y juegos de gimnasia rítmica deportiva**, Paidotribo, 2015
- Blández, J., **Programación de unidades didácticas según ambientes de aprendizaje**, Inde, 2000
- Blázquez, D., y Sebastiani, E. M., **Enseñar por competencias en educación física**, Inde, 2009
- Del Valle, S., **Cómo programar en Educación Física paso a paso**, Inde, 2007
- Fernández, E., Gardoqui, M.L., y Sánchez Bañuelos, F., **Evaluación de las habilidades motrices básicas**, Inde, 2007
- Galera, A., **Manual de didáctica de la educación física I y II**, Paidós, 2001
- García Núñez, J.A., **Psicomotricidad y Educación Infantil**, Cepe, 2007
- González, C., y Lleixá, T., **Didáctica de la educación física**, Graó, 2010
- Joyce, B., y Weil, M., **Modelos de enseñanza**, Gedisa, 2012
- López-Pastor, V.M. (Coord.), **La evaluación en educación física**, Miño y Dávila, 2014
- López-Pastor, V.M., Pedraza, M., Ruano, C., y Sáez, J. (coord.), **Programar por dominios de acción motriz en educación física en primaria**, Miño y Dávila, 2016
- Loscher, A., **Juegos predeportivos en grupo**, Paidotribo, 2013
- Mingo, R., **Educación Física. Contenidos conceptuales, nuevas bases metodológicas**, Paidotribo, 2012
- Monjas, R. (coord.), **La iniciación deportiva en la escuela desde un enfoque comprensivo**, Miño y Dávila, 2012
- Ruiz, J., **Desarrollo de la Motricidad a través del juego**, Gymnos, 2004
- Ruiz, J., **Juegos cooperativos y educación física**, Paidotribo, 2013
- Sáez, F., **Habilidades Gimnástico-Acrobáticas**, ESM, 2015
- Sánchez Bañuelos, F., **Didáctica de la educación física**, Pertice Hall, 2002
- Velázquez, C., **Aprendizaje cooperativo en Educación Física**, Inde, 2010
- Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, **Decreto 330/09, Curriculum de Educación Infantil**, Diario Oficial de Galicia, 2009

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Didáctica da expresión plástica e visual/V51G110V01502

Xogo na educación infantil/V51G110V01912

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Xogo na educación infantil/V51G110V01912

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Desenvolvemento motor/V51G110V01202

Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos/V51G110V01104

Didáctica da expresión plástica e visual/V51G110V01502

Outros comentarios

Sobre todo, recoméndase estar motivado, ter ganas de aprender, de implicarse e de mostrar e ter interese por traballar dentro e fóra do ámbito académico con nenos das idades comprendidas entre os 0 e 6 anos.

A formación permanente é fundamental no ámbito da educación, polo que se vos recomenda que asistades a cursos de innovación educativa, a congresos e calquera conferencia que se vos poida ofertar.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Expresión musical e a súa didáctica**

Materia	Expresión musical e a súa didáctica			
Código	V51G110V01504			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Holgado Pena, José Luís			
Profesorado	Holgado Pena, José Luís			
Correo-e	holgado@ceu.es			
Web	http://www.escuelamagisterioceuvigo.es			
Descrición xeral	Introdución aos elementos da lectura e linguaxe musical e as formas de expresión na música adaptadas para a acción docente na educación infantil: a canción e a interpretación con instrumentos Orff.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C45	Coñecer a tradición oral e o folklora.
C53	Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
C57	Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
C58	Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico

D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Comprender os principios que contribúen á formación histórica, cultural, persoal e social desde a educación musical en infantil.	A1	B1 B11 B12	C45	D1 D19 D21
2. Coñecer as posibilidades e limitacións da educación musical en infantil.	A2	B1 B2	C53 C54 C55 C56	D1 D2 D5 D6 D16 D17 D21
3. Coñecemento do currículo escolar infantil, relacionado coa educación musical.	A1 A2	B1 B2	C53 C56	D1 D2 D6 D9 D17 D21
4. Adquisición de recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades musicais dentro e fóra da escola.	A3 A4	B2 B11 B12	C53 C54 C55 C56 C58	D1 D2 D5 D6 D8 D9 D11 D17 D21
5. Educación artística: coñecemento e organización dos elementos musicais e pautas de traballo para a creación de actividades artísticas relacionadas coa música.	A4	B11	C53 C56	D1 D2 D6 D9 D12 D15 D16 D17 D21
6. Habilidade de liderado, capacidade de relación interpersoal e traballo en equipo.	A2	B11		D2 D6 D7 D8 D9 D11 D13 D14 D16 D18 D21
7. Adaptación a novas situacións, a resolución de problemas e a aprendizaxe autónoma.	A5	B11 B12	C56 C58	D13 D15 D21

8. Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.	A2	B1	C55	D1
	A3		C56	D2
	A4		C58	D6
	A5			D11
				D13
				D15
				D17
				D18
				D21
9. Actuación dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.	A4	B11	C58	D1
				D2
				D7
				D8
				D9
				D13
				D14
				D18
				D20
				D21
10. Capacidade para aplicar os principios técnicos e pedagóxicos á educación musical.	A1	B1	C45	D1
	A2	B11	C53	D2
	A5		C55	D5
			C56	D6
			C57	D12
			C58	D15
				D17
				D20
				D21
11. Elaboración de contidos musicais de diferentes estilos e xénero para a educación musical.	A1	B1	C45	D1
	A2	B8	C53	D2
			C54	D5
			C55	D6
			C56	D11
				D12
				D14
				D17
				D21

Contidos

Tema	
1. Coñecer os elementos da música, para a súa aplicación didáctica e pedagóxica.	1.1. Valor formativo da música. 1.2. Desenvolvemento musical dos nenos entre os 0 e os 6 anos.
2. Aprender as grafías convencionais e non convencionais básicas da linguaxe musical.	2.1. As cualidades do son: altura, intensidade, duración e timbre. 2.2. Figuras e silencios. Compases. Tempo. Pulso. Acento. Combinacións rítmicas. Lectura e interpretación de esquemas rítmicos. 2.3. O corpo como instrumento. 2.4. Expresión corporal
3. Saber crear actividades musicais para solucionar problemas de comprensión e destreza musical.	3.1. Linguaxe musical: notación, claves, alteracións, signos de prolongación e repetición, signos de expresión. 3.2. Novas tecnoloxías.
4. Saber adaptar unha peza musical a actividades lúdicas.	Lectura fácil de partituras.
5. Saber utilizar un repertorio vocal e instrumental para infantil.	5.1. Formación auditiva: percepción e análise dos parámetros do son na audición: altura, intensidade, duración, timbre. 5.2. Expresión vocal: A canción como eixo da educación musical. Entoación de cancións e fragmentos melódicos. Cancións con xestos. 5.3. Formación instrumental: Clasificación dos instrumentos: familias e subfamiliar. 5.4. Os instrumentos dispoñibles nas aulas de música: coñecemento e práctica.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	20	20	40
Traballo tutelado	18.5	31.5	50
Traballo tutelado	6	17	23
Resolución de problemas	2	0	2

Seminario	2	2	4
Presentación	3	12	15
Exame de preguntas obxectivas	2	6	8
Cartafol/dossier	1	6	7
Observación sistemática	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos teóricos da materia e das directrices para a elaboración dos traballos previstos.
Traballo tutelado	Prácticas instrumentais e vocais. Desenvolvemento das técnicas de ensino, ensaio e montaxe de obras musicais para o nivel.
Traballo tutelado	Presentación e execución dos traballos elaborados polo alumnado con carácter individual ou colectivo.
Resolución de problemas	
Seminario	

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Atención personalizada nas sesións na aula e no horario das titorías.
Traballo tutelado	Atención personalizada nas sesións na aula e no horario das titorías.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
			A1	B2	C45	D1
Presentación	Exposición dunha actividade, segundo un guión de actividades realizadas na clase	25	A1 A2 A4	B2 B11	C45 C54 C55 C56	D1 D2 D8 D9 D11 D12 D13 D16 D17 D18 D20
Exame de preguntas obxectivas	Exame escrito con preguntas curtas e/ou tipo test e/ou resposta ponga.	40	A1 A3 A5	B1	C53	D7 D15
Cartafol/dossier	Presentación dun traballo no que aparezan todas as actividades realizadas na clase.	25	A4	B12		D5 D6 D19
Observación sistemática	Asistencia e participación	10			C57 C58	D1 D11 D14

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado participe do seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais procurárase unha AVALIACIÓN CONTINUA na que se terá en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final.

A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal como queda estipulado no cadro superior. Para superar a materia será necesario alcanzar o 50% da calificación en todos os apartados de avaliación (tamén en cada unha das partes do exame). Non cumprir este requisito implica ter que recuperar a parte correspondente na convocatoria de xullo. En convocatorias posteriores se tendrá que recuperar toda a materia. A data de exames pode consultarse no calendario oficial de exames dispoñible na páxina web e na secretaría do centro.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquele alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Cualificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensino do Estudantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023. O exame constará de preguntas curtas, tipo test e/o a desenvolver sobre o libro; Cremades, R. (2017) *Desenvolvemento da Expresión Musical en Educación Infantil*. Madrid:

Paraninfo. Neste caso, a nota do exame pasará a ser do 100% da cualificación xeral.

Todo traballo copiado, plaxiado ou realizado pola IA será cualificado cun 0.

Como criterios de avaliación considerarase a corrección na realización dos traballos, a súa claridade explicativa, a estruturación e sistematización dos mesmos, a corrección ortográfica, a orixinalidade e creatividade, a capacidade crítica e autocrítica, a incorporación de bibliografía, a organización e estruturación da información, a adecuación ao contexto, a justificación dos aspectos pedagóxicos dos recursos deseñados, a implicación do alumnado na realización e desenvolvemento das actividades prácticas, a claridade expositiva, a estruturación de ideas e o espírito crítico na presentación dos contidos.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Agudo Brigidano, Dorotea, **Juegos de todas las culturas**, Inde, 2002

Albert Blaster, James y Phyllis Weikart, **Música y movimiento**, Graó, 2001

Bernal Vázquez, J. - Calvo Niño, Mª Luisa, **Didáctica de la música**, Aljibe, 2000

Cremades, Roberto, **Desarrollo de la Expresión Musical en Educación Infantil**, Paraninfo, 2017

Espejo Aubero, Alicia, **Juegos musicales en la escuela**, CCS, 2011

Montoro Alcubilla, María Pilar, **44 juegos auditivos**, 3^a, CCS, 2015

Pascual Mejía, Pilar, **Didáctica de la música en Infantil**, Pearson, 2010

Storms, Ger., **101 Juegos Musicales**, Graó, 2003

Tafari, Johannella, **¿Se nace musical? : cómo promover las aptitudes musicales de los niños**, Graó, 2010

Bibliografía Complementaria

Bozzini, Fernando, **El juego y la música : juegos musicales en la escuela**, Novedades Educativas, 2000

Conde Caveda, J.L. - Martín Moreno, C, **Las canciones motrices**, Inde, 2002

Crandall, Joanne, **Musicoterapi**, Neo Person, 2005

Frega, Ana Lucía, **Didáctica de la música**, Bonum, 2005

Froseth, James, **Música y movimiento**, Graó, 2001

Giráldez Hayes, Andrea,, Díaz, Maravillas, **Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical**, Graó, 2014

Pérez, Susana, **Juegos de música y expresión corporal**, Parramón, 2005

Rodrigo, María Soledad, **Musicoterapia**, Musicalis, 2000

Vaillancourt, Guylaine, **Música y musicoterapia**, Narcea, 2017

Recomendacións

Outros comentarios

Dada a importante carga práctica da materia, é altamente recomendable a asistencia regular ás sesións presenciais.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Lingua e literatura: Galego**

Materia	Lingua e literatura: Galego			
Código	V51G110V01505			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Caíño Carballo, Ana			
Profesorado	Caíño Carballo, Ana			
Correo-e	ana.cainocarballo@ceu.es			
Web				
Descrición xeral	Preténdese que o futuro docente posúa un dominio amplo de diversos aspectos da lingua e a literatura galegas. Ademais dun dominio lingüístico tamén se incide na formación literaria. A materia concíbese para profundar nos coñecementos lingüísticos impartidos en cursos anteriores e para achegar coñecementos sobre a literatura infantil e xuvenil galega, buscando fornecer o alumnado cos rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios prosísiticos e poéticos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
C45	Coñecer a tradición oral e o folklore.
C46	Comprender o paso da oralidad á escritura e coñecer os diferentes registros e usos da lingua.
C48	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.
C50	Coñecer e utilizar adecuadamente recursos para a animación á lectura e á escritura.
C51	Adquirir formación literaria e en especial coñecer a literatura infantil.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.		C46	D1 D3
Favorecer as capacidades da fala e da escrita.		C43	D1 D3 D11 D13 D15 D16 D17
Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	A1 A2 A3 A4	C43 C44 C46	D1 D2 D3 D9 D13 D15 D16 D17
Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente en galego		C44 C46 C48 C50	D1 D2 D3 D9 D13 D15 D16 D17
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua		B3 B6	C46 D1 D3 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19
Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega.	A1 A2 A3 A4 A5		D1 D2 D3 D13 D15
Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade.	A1 A3 A4 A5	B3 B6	C48 D1 D2 D3 D7 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D17

Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural.	A1 A3 A4 A5	B3 B6	C48	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Coñecer a tradición oral e o folclore	A1 A2 A3 A4 A5	B3 B6	C45	D1 D3 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Adquirir formación literaria	A1 A2 A3 A4 A5	B3 B6	C51	D1 D2 D3 D7 D8 D13 D15 D17 D21
Comprender o feito literario		B3 B6	C50 C51	D1 D3 D13 D15 D17 D21
Formar cara á lectura comprensiva, analítica e profunda dende a capacitación literaria e lectora			C43	D1
Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.	A2	B3	C48	D1 D7 D8 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial.	A2	B1 B3 B6	C48	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19

Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3 B6	C48	D1 D2 D3 D7 D8 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Fomentar a eliminación dos prexuízos lingüísticos tanto da escola como da sociedade.	A2 A3 A4	B3 B6	C48	D1 D7 D8 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Coñecer os rudimentos do comentario de texto.	A1 A2 A3 A4 A5	B3 B6	C50 C51	D1 D2 D3 D7 D8 D9 D13 D15 D16 D17 D21
Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega atendendo á súa especificidade.	A2 A3 A4	B3 B6	C43 C48 C51	D1 D2 D3 D7 D8 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D21
Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten.	A1 A2 A3 A4 A5	B3 B6	C50 C51	D1 D2 D3 D7 D8 D13 D14 D15 D16 D17 D21

Contidos

Tema

1. Historia da lingua galega	1.1. A lingua galega na Idade Media. 1.2. A lingua galega nos Séculos Escuros. 1.3. A lingua galega no século XIX. 1.4. A lingua galega no século XX. 1.5. A lingua galega no século XXI. 1.6. Comentario de textos lingüísticos.

2. Lingua e sociedade

- 2.1. A linguaxe e a comunicación.
- 2.2. Unidade e variedade da lingua galega.
- 2.3. Lingua oral e lingua escrita.
- 2.4. A situación lingüística no mundo.
- 2.5. Os prexuízos lingüísticos.
- 2.6. Linguas en contacto: o caso galego
- 2.7. Bilingüismo e diglosia.
- 2.8. Interferencias lingüísticas
- 2.9. Normalización e normativización.

3. Tradición oral e folclore

- 3.1. A literatura popular de tradición oral.
- 3.2. Da tradición oral á escrita de autor.

4. Literatura

- 4.1. A linguaxe e a literatura.
- 4.2. A literatura galega na Idade Media.
- 4.3. A literatura galega nos Séculos Escuros.
- 4.4. A literatura no século XIX.
- 4.5. A literatura no século XX.
- 4.6. A literatura no século XXI.
- 4.7. O comentario de texto. Exemplos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	22	34	56
Traballo tutelado	14	34	48
Lección maxistral	14	30	44
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas	Corrección de actividades iniciadas na aula. Orientacións sobre os criterios para a elección de traballos que deben realizar. Aclaración de todas as dúbidas que expoña o alumnado. Exposición de traballos.
Traballo tutelado	Elaboración de textos orais e/ou escritos sobre algún aspecto concreto que se especificará na aula para os cales o alumnado deberá procurar información, manexar bibliografía, etc.
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices de traballos, exercicios ou proxectos a desenvolver polo estudiantado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou resolución de calquera dúbida referida aos exercicios e/ou traballos que se realicen. O estudiantado disporá de atención personalizada tanto nas horas de titoría que estarán publicadas no taboleiro do despacho da profesora (despacho B) como nas horas de traballo na aula.
Resolución de problemas	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou resolución de calquera dúbida referida aos exercicios e/ou traballos que se realicen. O estudiantado disporá de atención personalizada tanto nas horas de titoría que estarán publicadas no taboleiro do despacho da profesora (despacho B) como nas horas de traballo na aula.
Traballo tutelado	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou resolución de calquera dúbida referida aos exercicios e/ou traballos que se realicen. O estudiantado disporá de atención personalizada tanto nas horas de titoría que estarán publicadas no taboleiro do despacho da profesora (despacho B) como nas horas de traballo na aula.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Resolución de problemas	Resolución das actividades e prácticas propostas no desenvolvemento das leccións maxistras. - Comentarios de textos literarios - Prácticas relacionadas cos contidos teóricos dos bloques 1 e 2.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3	C43 C44 C46 C48 C50	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19
Traballo tutelado	Elaboración de traballos orais/escritos orixinais a partir de lecturas de libros, de artigos, de conferencias realizadas por poñentes de prestixio, etc. que permitan afondar ou complementar os contidos da materia. Estes traballos, así como a súa cualificación específica, serán indicados nas diferentes sesións de traballo.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1	C43 C44 C46 C48	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D13 D14 D16 D17 D18
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame oficial. Proba escrita.	40		B3	C46 C50	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D13 D14 D16 D17 D18

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado participe do seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais procurárase unha **AVALIACIÓN CONTINUA** na que se terá en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final. A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal como queda estipulado no cadro superior. Para aprobar a materia hai que superar os traballos e o exame. Mentres non se aprobe o exame non se sumarán as notas dos traballos tutelados e do traballo en clase. Aqueles alumnos que non aproben a materia na primeira convocatoria manteráselles a nota daqueles traballos/actividades superados, pero terán que realizar novamente o exame e os traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquel alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Cualificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensino do Estudantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023. Todo traballo copiado, plaxiado ou realizado pola IA será cualificado cun 0. Descontarase 0,25 puntos por cada erro ortográfico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bernárdez, C. L. et al., **Literatura galega. Século XX**, Edicións A Nosa Terra, 2001

Mariño, R., **Historia da lingua galega**, Sotelo Blanco, 1998

Roig Rechou, B. A (coord.), **Historia da Literatura Infantil e Xuvenil Galega**, Xerais, 2015

Tarrío Varela, A., **Historia da literatura galega. Aportacións para unha historia crítica**, Xerais, 1994

Villanueva, D., **El comentario del texto narrativo: cuento y novela**, Nosturm, 2006

Bibliografía Complementaria

Blanco, D., **Historia da literatura popular galega**, Publicacións da Universidade de Santiago de Compos, 1994

Costas, X. H. (coord.), **55 mentiras sobre a lingua galega**, Laiovento, 2009

Feixóo, X., **Gramática da lingua galega. Síntese práctica**, Xerais, 2004

FORMOSO, V, **Do estigma á estima: propostas para un novo discurso lingüístico**, Xerais, 2013

Monteagudo Romero, H., **Estudios de sociolingüística galega**, Xerais, 1995

Muriano Rodríguez, M., **Habitando historias : 10 experiencias arredor do libro e da lectura**, Galaxia, 2019

Núñez Singala, M., **En galego, por que non? Contra os prexuízos e simplificacións sobre a lingua galega**, Galaxia, 2009

Rodríguez Fer, C., **Comentario de textos contemporáneos**, Xerais, 1992

Vilavedra, D., **Historia da literatura galega**, Galaxia, 1999

Estas fontes serán ampliadas nas diferentes sesións de traballo,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Didáctica da lingua e a literatura infantil/V51G110V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Lingua e literatura: Galego/V51G110V01505

Outros comentarios

En canto ao estudo da materia recoméndase:

- A asistencia continuada ás clases presenciais.
- A participación e a realización das tarefas prácticas que se propoñan.
- A dedicación responsábel e con rigor ao estudo da materia.

O horario de titorías da profesora poderá consultarse na porta do despacho B (segundo andar).

Cómpre que o alumnado colgue unha foto súa na plataforma CEUBlackboard.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Lingua e literatura: Español**

Materia	Lingua e literatura: Español			
Código	V51G110V01507			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Álvarez Ledo, Sandra Teresa			
Profesorado	Álvarez Ledo, Sandra Teresa			
Correo-e	sandrateresa.alvarezledo@ceu.es			
Web				
Descrición xeral	Aproximación aos aspectos estéticos e retóricos da lingua española a través das obras literarias e da análise textual.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C28	Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas de innovadoras en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C42	Coñecer o currículo de lingua e lectoescritura desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
C46	Comprender o paso da oralidad á escritura e coñecer os diferentes registros e usos da lingua.
C48	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.
C49	Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.
C51	Adquirir formación literaria e en especial coñecer a literatura infantil.
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Comunicación oral e escrita
D5	Coñecemento de informática
D7	Resolución de problemas
D9	Traballo en equipo
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativo e cooperativo, e promoverlos en os estudantes desde a participación e o esforzo individual.	A3 A4	B4 B11	C29	D7 D9 D15
Comprender os principios básicos de as ciencias de a linguaxe e de a comunicación.	A1 A2	B1 B2	C28	D7 D13 D15 D16
Coñece as bases teóricas de os currículos de excelencia educativa e é capaz de unha valoración crítica de os deseños curriculares españois.	A3	B11	C28	D7 D9 D13 D15 D16
Coñece, respecta e promueve a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa e é capaz de contribuír a a planificación e xestión críticas de tal diversidade.	A1 A2 A4	B11	C48	D7 D12 D16
Recoñece a identidade de a etapa de Educación Infantil e as súas características cognitivas e comunicativas.	A1 A3	B1 B2 B6	C4 C42	D7
Valora a importancia de o traballo en equipo e asume o seu cota de responsabilidade.			C29	D7 D9 D13 D16
Mellora as destrezas básicas de lectura, escritura e, especialmente, de comunicación oral, en canto a compoñentes esenciais á beira de o cálculo de as competencias crave e ferramentas precisas para reforzar a educación e o rendemento de o profesorado.	A4	B11	C43 C44 C46 C49	D3 D15
Sabe expresarse en español con fluidez e precisión e pode facer un uso flexible de devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais.	A4	B11	C43 C44 C46 C49	D3 D15
Comprende o paso de a oralidad a a escritura e coñece e sabe usar os diferentes registros e usos de a lingua.		B6	C43 C44 C46 C49	D3 D15
É capaz de comprender unha ampla variedade de textos extensos, así como de recoñecer en eles sentidos implícitos e facer valoracións críticas.	A2 A3	B11	C43 C44 C51	D1 D7 D13 D15
É capaz de interpretar e de construír textos sobre temas de certa complexidade desde o respecto ás normas de xénero de discurso, de tipos de texto e desde as esixencias de claridade, de coherencia, de cohesión e cunha elocutio adecuada ao contexto.	A4	B6 B11	C43 C44 C51	D1 D7 D13 D15 D16
Adquire formación literaria, con especial atención ao papel e uso da literatura na Educación Infantil.		B2	C46 C51	D1 D13 D15
Coñece e aplica creativamente os conceptos básicos de análise literaria aos xéneros máis utilizados na Educación Infantil.	A2 A3	B11	C28 C46 C51	D7 D13 D15
Utiliza, se a situación requireo, soportes non verbais que complementa a súa exposición (TIC, audiovisuais...).	A4	B2 B6 B7 B11	C28 C49	D5 D7 D16

Contidos

Tema

1. Principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación, con especial atención á comunicación oral.	1.1. As competencias lingüísticas: comprensión, expresión e interacción oral e escrita.
2. Unidade e variedade do español: estándar, sociolectos e rexistros.	2.1. Norma e uso do español. 2.2. Os rexistros lingüísticos.
3. Interpretación e construción de textos desde o español, sobre todo de textos nos medios de comunicación social, do ámbito académico.	3.1. Interpretación e construción do texto literario; o comentario de texto. 3.2. Interpretación e construción de texto académico.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	10	42	52
Traballo tutelado	8	14.5	22.5
Resolución de problemas	10.5	41	51.5
Lección maxistral	22	0	22
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Presentación	Explicación oral de exercicios e traballos.
Traballo tutelado	Resolución en grupo de diversas tarefas de análise textual.
Resolución de problemas	Durante as sesións prácticas, o alumnado contará coa orientación da profesora.
Lección maxistral	Explicación teórico-práctica dos contidos da materia. Durante o desenvolvemento desta metodoloxía fomentárase a participación do estudantado.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Durante as sesións prácticas, o alumnado contará coa orientación da profesora.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Presentación	Nestas actividades, destinadas a defender os traballos realizados, a claridade e a capacidade de síntese na organización do discurso serán especialmente valoradas, así como a creatividade e o desenvolvemento das destrezas comunicativas.	20	A1 A2 A3	B6 B11	C43 C44 C49	D1 D7 D9
Traballo tutelado	Traballos de aula encamiñados á investigación sobre os contidos teóricos da materia.	40	A1 A2 A3 A4	B6 B11	C42 C44	D1 D3 D7
Exame de preguntas de desenvolvemento	Comentario de texto literario.	40			C44 C51	D1 D3 D13

Outros comentarios sobre a Avaliación

O exame final terá lugar na data establecida oficialmente. Pode consultarse na páxina web da Escola: <https://www.esuelamagisterioceuvigo.es/organizacion-academica/>

A proba "exame de preguntas de desenvolvemento" non computará na avaliación se non se obtén na mesma, como mínimo, a calificación de aprobado (2 puntos).

A participación e o esforzo no desenvolvemento das distintas actividades valoráranse positivamente.

O alumnado que non cumpra co 80% da asistencia será avaliado pola modalidade global.

O alumnado que desexe ser avaliado mediante a modalidade global ha de poñerse en contacto coa profesora durante o primeiro mes do cuadrimestre, conforme ao estipulado no artigo 19 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado (aprobado no claustro do 18 de abril de 2023).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Bravo-Villasante, C., **Historia de la literatura infantil española**, 4ª, Doncel, 1983

Cerrillo, P. C., **El cancionero popular infantil en educación**, Síntesis, 2017

Colomer, T., **Introducción a la literatura infantil y juvenil actual**, Síntesis, 2010

Díez Borque, J. M., **Comentario de textos literarios. Método y práctica**, Playor, 1988

García Padrino, J., **Libros y Literatura para niños en la España contemporánea**, Fundación Germán Sánchez Ruipérez/Pirámide, 1992

Garrido Gallardo, M. A. (dir.), **El lenguaje literario: vocabulario crítico**, Síntesis, 2009

Gómez Redondo, F., **El lenguaje literario: teoría y práctica**, Edaf D. L., 1996

Gómez Torrego, L., **Hablar y escribir correctamente**, 4ª, Arco Libros, 2011

Montolio, E. (coord.), **Manual práctico de escritura académica**, Ariel, 2000

Real Academia Española, **Nueva gramática básica de la lengua española**, Espasa, 2017

Real Academia Española, **Ortografía de la lengua española**, Espasa Libros, 2010

Villanueva, D., **El comentario de textos narrativos**, Marenostrum, 2006

---

www.cervantesvirtual.com,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Comunicación: Lingua española/V51G110V01101

Didáctica da lingua e a literatura infantil/V51G110V01404

Outros comentarios

Horario de titorías: indicarse a comezos do cadrimestre.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aprendizaxe das ciencias sociais**

Materia	Aprendizaxe das ciencias sociais			
Código	V51G110V01601			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Rúa Fernández, Montserrat			
Profesorado	Rúa Fernández, Montserrat			
Correo-e	montserrat.ruafernandez@ceu.es			
Web	http://escuelamagisterioceuvigo.es			
Descrición xeral	O obxectivo esencial da materia Aprendizaxe das Ciencias Sociais é conseguir que os futuros docentes manexen os conceptos básicos e as ferramentas para transmitir as nocións de espazo e tempo aos alumnos da etapa de Educación Infantil.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no periodo 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos periodos 0-3 e 3-6.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.
C13	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible.
C14	Coñecer a evolución histórica da familia, os diferentes tipos de familias, de estilos de vida e educación no contexto familiar.

C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C22	Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C24	Dominar as técnicas de observación e rexistro.
C26	Saber analizar os datos obtidos, comprender críticamente a realidade e elaborar un informe de conclusións.
C28	Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas de innovadoras en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C30	Participar na elaboración e seguimento de proxectos educativos de educación infantil no marco de proxectos de centro e en colaboración co territorio e con outros profesionais e axentes sociais.
C32	Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.
C36	Coñecer a metodoloxía científica e promover o pensamento científico e a experimentación.
C37	Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.
C38	Coñecer os momentos máis sobresaíntes da historia das ciencias e as técnicas e a súa transcendencia.
C39	Elaborar propostas didácticas en relación coa interacción ciencia, técnica, sociedade e desenvolvemento sostenible.
C40	Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados
C41	Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.
C44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D21	Motivación pola calidade
D22	Sensibilidade por temas ambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Nova	A1 A2	B1	C22 C28	D2 D3 D13 D21
Coñecer as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes sobre o medio social.	A2 A4	B2 B9	C1 C2 C13 C44	D3 D13 D15 D21
Coñecer as estratexias didácticas para desenvolver as nocións espazo-temporais.	A2 A5	B2 B3	C1 C2 C4 C32 C36	D6 D11 D12 D15
Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.	A1 A2 A3	B3 B4 B12	C5 C12 C14 C26 C37 C38 C40	D3 D8 D14 D19

Elaborar propostas didácticas en relación coa aprendizaxe do medio social na Educación Infantil.	A3 A4 B7 B9 B11	B2 B3 C24 C26 C29	C5 C23 C24 C26 C29 C30 C39 C40 C41	D2 D3 D5 D9 D17 D21 D22
Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados.	A3 A4 A5	B2 B4 B11 B12	C5 C6 C23 C24 C26 C29 C40 C41	D2 D3 D5 D9 D16 D17 D22
Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación na aprendizaxe do medio social.	A5	B7 B12	C21 C24 C29 C41	D2 D5 D6 D7 D9 D15 D21 D22

Contidos

Tema	
1. BLOQUE 1. Desenvolvemento de experiencias educativas e materiais didácticos da área	1.1. O coñecemento do medio social e cultural no currículo de Educación Infantil. 1.2 A análise do contexto social e cultural no proxecto educativo de centro 1.3. A programación didáctica e programación de aula enfocada ao estudo da contorna social e cultural na Educación Infantil. 1.4. Liñas de innovación na Aprendizaxe das Ciencias Sociais. Metodoloxías activas. Situacións de aprendizaxe. 1.5 Avaliación.
2. BLOQUE 2. Epistemoloxía e contido da área de Ciencias Sociais	2.1. Concepto e alcance epistemolóxico das Ciencias Sociais. 2.2. As Ciencias Sociais e o seu papel na Educación Infantil.
3. BLOQUE 3. A construción dos conceptos e nocións para o coñecemento do medio social	3.1. Ensino - aprendizaxe do espazo en Educación Infantil. 3.2. Tipoloxías de organización do espazo no período de 0 a 6 anos 3.3. A aprendizaxe do tempo na etapa de Educación Infantil. 3.4. A organización do horario escolar 3.5. Ensinar a pensar historicamente. 3.6. Tratamento didáctico das obras de arte. 3.7. O coñecemento do medio sociocultural e o patrimonio de Galicia na Educación Infantil

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	26	40	66
Traballo tutelado	10	22	32
Traballo tutelado	10	20	30
Traballo tutelado	2	8	10
Eventos científicos	2	2	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	6	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	- Explicación, por parte da profesora, de cada punto do programa, con apoio bibliográfico e de medios audiovisuais.
Traballo tutelado	- Resolución de exercicios prácticos propostos pola docente ao longo do curso escolar. Potenciácese a súa resolución a través do emprego de metodoloxías cooperativas.
Traballo tutelado	- Realización e exposición dun proxecto de aula grupal seguindo algunha das metodoloxías traballadas durante o cuadrimestre .

Traballo tutelado	-Realización individual de 2 esquemas ou mapas conceptuais de introdución á materia por parte do alumnado.
Eventos científicos	- Asistencia a conferencias de interese para a materia, visitas a museos e/ou bibliotecas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia con apoio de material audiovisual e exemplos da realidade.
Traballo tutelado	Resolución de dúbidas e problemas que poden ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como realizar un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo. Isto realizarase mediante sesións presenciais na aula ou no despacho .
Traballo tutelado	Realización e exposición dun proxecto de aula grupal seguindo algunha das metodoloxías traballadas durante o cuadrimestre . Resolución de dúbidas e problemas que poden ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como realizar un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo. Isto realizarase mediante sesións presenciais na aula ou no despacho .
Traballo tutelado	Realización individual de 2 esquemas ou mapas conceptuais de introdución á materia por parte do alumnado. Resolución de dúbidas e problemas que poden ir xurdindo ao realizar os traballos propostos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	- Deseño e planificación dunha saída escolar e/ ou período de adaptación.	30	A2 A4	B3 B11	C24 C29 C36 C39	D2 D6 D9 D15
Traballo tutelado	- Realización e exposición dalgún proxecto de aula *grupal seguindo algunha das metodoloxías activas traballadas durante o cuadrimestre .	20	A2 A3 A4	B11	C24 C29 C36 C39 C44	D2 D6 D9
Traballo tutelado	-Resolución de supostos prácticos e/ou mapas mentais relacionados co contido da materia.	10				
Exame de preguntas de desenvolvemento	- Esta proba poderá combinar preguntas tipo test con preguntas de desenvolvemento e de resposta curta. - O alumnado deberá desenvolver, organizar, relacionar e presentar os coñecementos que ten sobre a materia nunha resposta extensa no caso das preguntas de desenvolvemento. - Esta proba avaliará coñecementos e habilidades.	40		B12	C37	D3 D7 D13 D19 D22

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Para aprobar a materia en primeira convocatoria é necesario entregar en prazo e expor debidamente os traballos estipulados e superar as probas obxectivas sobre o contido da materia cunha nota mínima de 5 sobre 10 en cada un dos casos. - Considérase alumnado non asistente aquel que non asiste con regularidade ao 80% das clases presenciais; devandito alumnado deberá entregar en prazo os traballos prescritos e superar un exame específico sobre o contido da materia. - Para superar a materia esíxese unha nota mínima de 5 sobre 10 en cada un dos apartados suxeitos a avaliación. - A cualificación dos traballos, en caso de ser positiva, terase en conta na convocatoria de xullo, non nas posteriores. - As datas dos exames ordinarios e extraordinarios están dispoñibles na páxina web do centro. - Respetarase rigorosamente a data de entrega dos traballos. Non se recollerá ningún fóra da mesma. - Non se responderán a correos electrónicos durante o período vacacional. - Unha vez que a docente entre na aula, pechado a porta e comezado a explicación da materia, non se poderá entrar na clase. - O alumnado que por motivos laborais non vaia a asistir ás clases deberá porse en contacto coa profesora na primeira quincena de curso. - O alumnado que empregue o teléfono móbil durante o transcurso de calquera clase, teórico-práctica, será expulsado inmediatamente da aula salvo que por motivos pedagóxicos sexa autorizado polo profesorado para a realización dalgún traballo aínda que neste caso priorizarase o uso de computadores ou tabletas. - O alumnado repetidor axustarase ao establecido na guía didáctica vixente neste curso 2023/24.- Nas clases virtuais terá que estar conectada a cámara para que conte a asistencia a clase.

Observacións:

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado participe do seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais procurárase unha **AVALIACIÓN CONTINUA** na que se terá en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final. A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal como queda estipulado no cadro superior. Para aprobar a materia hai que superar os traballos e o exame. Mentres non se aprobe o exame non se sumarán as notas dos traballos tutelados e do traballo en clase. Aqueles alumnos que non aproben a materia na primeira convocatoria manteráselles a nota daqueles traballos/actividades superados e terán que realizar novamente o exame e os traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquel alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Cualificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensino do *Estudiantado, aprobado polo Claustro da *UVigo, o 18 de abril de 2023.

Todo traballo copiado, plaxiado ou realizado pola IA será cualificado cun 0.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ARANDA HERNANDO, Ana M^a, **Didáctica del conocimiento del medio social y cultural en Educación Infantil**, Madrid, Síntesis, 2003

COOPER, H., **Didáctica de la historia en la educación infantil y primaria**, MEC-Ediciones Morata, Madrid,

HERNÁNDEZ CARDONA, F. Xavier, **Didáctica de las ciencias sociales, geografía e historia**, Graò, Barcelona,

PRATS, Joaquín (coord.), **Didáctica de la Geografía y la Historia**, Graò, Barcelona,

RIVERO GRACIA, Mª Pilar (coord.), **Didáctica de las Ciencias Sociales para Educación Infantil**, Mira Editores, Zaragoza,

TREPAT, Cristófol A. y COMES I SOLÉ, Pilar, **El tiempo y el espacio en la didáctica de las ciencias sociales**, Graò, Barcelona,

Bibliografía Complementaria

ARBONÉS VILLAVERDE, Gloria et al., **Ciencias sociales y educación infantil (3-6 años). Cuando despertó, el mundo estaba allí.**, Barcelona, Graó, 2015

Arufe Giráldez, Víctor, **Situaciones de Aprendizaje**, Educa, 2022

Decreto 150/2022, del 8 de septiembre, **por el que se establece el currículo de educación infantil en la Comunidad Autónoma de Galicia**, Galicia, DOG, 2022

Díaz Tenza, Pablo J., **Situaciones de Aprendizaje. Fundamentos y estrategias para su diseño**, 2023

Jiménez Vaquerizo, E., **Metodologías activas de aprendizaje en el aula: Apuesta por un cambio de paradigma educativo**, España, Aula Magna, 2019

Puig Gutiérrez María y Rodríguez Marín, Fátima, **La enseñanza del entorno en Educación Infantil**, Madrid, Pirámide, 2018

QUINTO BORGHI, Battista, **Los talleres en Educación Infantil. Espacios de crecimiento**, Graò, Barcelona,

Real Decreto 95/2022, de 1 de febrero, **por el que se establece la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Infantil**, Galicia, DOG, 2022

TONDA MONLLOR, Emilia M^a, **La Didáctica de las Ciencias Sociales en la formación del profesorado de Educación Infantil**, Universidad de Alicante, Alicante,

Uruñuela, Pedro M., **Metodología del Aprendizaje Servicio**, Madrid, Narcea, 2018

ZABALZA, Miguel Ángel, **Didáctica de la Educación Infantil**, Madrid, Narcea, 2002

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas externas: Practicum/V51G110V01981

Traballo de Fin de Grao/V51G110V01991

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés/V51G110V01501

Xeografía para mestres/V51G110V01907

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/V51G110V01102

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/V51G110V01103

Educación: Organización do centro escolar/V51G110V01203

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/V51G110V01205

Outros comentarios

O alumnado pode asistir ás titorías semanais que se anuncian no taboleiro do departamento e facer as consultas académicas que estime necesarias por correo electrónico en todo momento.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Matemáticas para mestres: Educación infantil**

Materia	Matemáticas para mestres: Educación infantil			
Código	V51G110V01602			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Álvarez Lago, Susana			
Profesorado	Álvarez Lago, Susana			
Correo-e	salvarez@ceu.es			
Web				
Descrición xeral	Na Educación Infantil as matemáticas deben entenderse como unha aprendizaxe primordial onde o neno/a empeza a observar, manipular e reparar nas características do mundo que lle rodea. Por iso, é importante que o mestre/a busque a mellor maneira de favorecer devandita aprendizaxe, coñecendo o proceso de adquisición e como poder traballar na aula, partindo de metodoloxías baseadas na manipulación e a experimentación por parte do alumno/a.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C33	Coñecer os fundamentos científicos, matemáticos e tecnolóxicos do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes .

C34	Coñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, geométricas e de desenvolvemento lóxico.
C35	Comprender as matemáticas como coñecemento sociocultural.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun contexto internacional
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe				
Adquirir a formación matemática necesaria que permita dominar os conceptos matemáticos básicos que configuran o currículo da Educación Infantil.	A1	B1	C33	D1	
	A2	B3	C34	D3	
	A3	B5	C35	D5	
	A4	B6		D6	
	A5	B11		D7	
				D8	
				D13	
				D15	
				D16	
				D21	
	Comprender as matemáticas como un coñecemento sociocultural e a súa utilidade.	A1	B1	C33	D1
A2		B3	C34	D3	
A3		B5	C35	D6	
A4				D7	
A5				D12	
				D13	
				D15	
				D19	
Desenvolver o espírito crítico e investigador e a capacidade de expresión e comunicación en matemáticas.		A1	B1	C33	D1
		A2	B2	C34	D2
		A3	B3	C35	D3
	A4	B4		D5	
	A5	B5		D6	
		B6		D7	
		B7		D8	
		B9		D9	
		B11		D11	
				D12	
				D13	
			D15		
			D16		
			D17		
			D21		

Capacidade para consultas e traballo documental sobre o currículo e os aspectos xerais da Didáctica da Matemática.

A1 B1 C33 D1
 A2 B2 C34 D2
 A3 B3 C35 D3
 A4 B4 D5
 A5 B6 D6
 B7 D8
 B8 D9
 B9 D10
 B11 D11
 D13
 D15
 D16
 D20
 D21

Desenvolver as competencias de *autoformación e traballo cooperativo.

A1 B1 C33 D1
 A2 B2 C34 D2
 A3 B3 C35 D3
 A4 B4 D6
 A5 B5 D8
 B7 D9
 B9 D11
 B11 D12
 B12 D13
 D15
 D16
 D17
 D20
 D21

Contidos

Tema

1. A área das Matemáticas no currículo da Educación Infantil.

2. Lóxica.

Lóxica elemental.
 Conxuntos. Operacións e propiedades.
 Relacións de equivalencia e relacións de orde. Clasificacións e seriacións.

3. O número.

Caracter cardinal e ordinal do número natural.
 Construción e comprensión do número.
 Adquisición da secuencia numérica. Subitización, conteo.
 Sistema de numeración decimal.
 Operacións con números naturais. Propiedades.
 Conxuntos numéricos.

4. O espazo.

Construción do espazo.
 Historia da Xeometría.
 Conceptos fundamentais de Xeometría.
 Estudo de figuras planas.
 Movementos no plano: simetrías, translacións e xiros.
 Corpos xeométricos: poliedros e corpos redondos.

5. As magnitudes e a medida.

Magnitude e cantidade de magnitude.
 Medida de magnitude e unidade de medida.
 O sistema métrico decimal.
 Estudo de diferentes magnitudes: lonxitude, peso, capacidade e tempo.
 Dificultades na aprendizaxe das magnitudes.
 Estimación de medidas. Erros.

6. Os contidos matemáticos no currículo da Educación Infantil.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	27	45	72
Obradoiro	13	10	23
Resolución de problemas de forma autónoma	4	18	22
Traballo tutelado	8	23	31
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia. Recollida de información sobre coñecementos do alumnado.
Lección maxistral	Presentación e explicación dos contidos do temario. Síntese e reflexión sobre os contidos.
Obradoiro	Presentación de exemplos, problemas e actividades con materiais manipulativos que contribúen a mellorar a aprendizaxe matemática.
Resolución de problemas de forma autónoma	Formulación, análise, resolución e debate de actividades e problemas relacionados coa materia que o estudante traballará de maneira individual e autónoma.
Traballo tutelado	Os discentes traballarán en grupo para elaborar un documento sobre un tema concreto dos presentados na materia, acordado previamente coa profesora. Realizarán unha procura bibliográfica sobre o tema, construírán material didáctico que permita visualizar devandito contido e describirán actividades que poidan levar a cabo con ese material.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Os estudantes poderán consultar coa profesora, en horas de tutoría individualizada, as dúbidas tanto teóricas como prácticas que se lle presenten sobre a materia.
Traballo tutelado	Os estudantes poderán consultar coa profesora, en horas de tutoría individualizada, as dúbidas tanto teóricas como prácticas que se lle presenten sobre a materia.
Resolución de problemas de forma autónoma	Os estudantes poderán consultar coa profesora, en horas de tutoría individualizada, as dúbidas tanto teóricas como prácticas que se lle presenten sobre a materia.
Obradoiro	Os estudantes poderán consultar coa profesora, en horas de tutoría individualizada, as dúbidas tanto teóricas como prácticas que se lle presenten sobre a materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Obradoiro	Entrega dun caderno de traballo, realizado en grupo, onde se recolla información sobre materiais aplicables nunha aula de Educación Infantil. Asistencia e participación activa en todas aquelas actividades que se propoñan con materiais na aula.	15	A1 A2 A4 A5	B1 B2 B3 B4	C33 C34 C35	D1 D2 D3 D5 D6 D8 D9 D11 D12 D13 D16 D17 D20 D21
Resolución de problemas de forma autónoma	Presentación de actividades e problemas resoltos traballados de maneira individual. Valorarase o razoamento realizado no proceso de resolución, así como a presentación e a boa expresión matemática.	15	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B11	C33 C34 C35	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D13 D15 D17 D20 D21

Traballo tutelado	Presentación dun documento elaborado baixo as directrices da profesora, onde se valorará: - presentación e boa expresión matemática, - construción de material didáctico, - creatividade nas actividades descritas, - conclusións, - exposición oral.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B11	C33 C34 C35	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9 D13 D15 D16 D17 D20 D21
Exame de preguntas obxectivas	Exame (proba individual escrita) da materia. Cada unha das cuestións propostas terá diferente peso segundo o seu grao de dificultade e amplitude. #Valorar: - a corrección nos razoamentos, - a boa expresión en matemáticas e, en xeral, na lingua.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B6	C33 C34 C35	D1 D2 D3 D6 D8 D13 D15 D16 D17 D20 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado partícipe do seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais procurárase unha **AVALIACIÓN CONTINUA** na que se terá en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final. Para iso, é necesaria a asistencia continuada ás clases, por encima do 80% das sesións programadas.

A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal como queda estipulado no cadro superior, sempre que se obteña a cualificación de aprobado en cada unha delas (nota mínima de 5 sobre 10).

Aqueles estudantes que non superen a materia na primeira convocatoria manteráselles a nota daqueles traballos/actividades superados e terán que realizar novamente o exame e/ou os traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

As datas e horarios das probas de avaliación de ambas as convocatorias correspóndense coas marcadas no calendario de probas de avaliación do curso 2023-24 e que poden ser consultadas en <https://www.esuelamagisterioceuvigo.es/organizacion-academica/>

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquel alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Cualificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensino do Estudiantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023.

Todo traballo copiado que se descubra ao longo do curso, penalizará por igual, tanto aos estudantes que copian como aos copiados, e non se admitirá ningunha entrega fose do prazo establecido. En ambos os casos, dita penalización implicará un 0 na súa cualificación.

Os correos electrónicos serán atendidos sempre que presenten a razón do mesmo en Asunto, así como unha correcta redacción.

Estes criterios de avaliación son unha declaración de intencións sobre o traballo dos estudantes na materia polo que poden sufrir lixeiras modificacións.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Alsina i Pastells, A., **Cómo desarrollar el pensamiento matemático de 0 a 6 años**, Octaedro-Eumo, 2006

Alsina i Pastells, A., **Educación Matemática en Contexto: de 3 a 6 años**, Horsori, 2011

Chamorro, Mª C. (coord.), **Didáctica de las Matemáticas para Educación Infantil**, Pearson Educación, 2005

Fernández Bravo, J.A., **Didáctica de la matemática en la educación infantil**, Grupo Mayeútica- Educación, 2006

Muñoz-Catalán, M. C., Carrillo Yáñez, J. (eds.), **Didáctica de las matemáticas para maestros de Educación Infantil**, Paraninfo, 2018

Bibliografía Complementaria

Berdonneau, C., **Matemáticas activas (2-6 años)**, Graó, 2008

Bermejo, V. (coord.), **Cómo enseñar matemáticas para aprender mejor**, CCS, 2004

Canals, Mª Antonia, **Lógica a todas las edades**, Octaedro, 2009

Canals, Mª Antonia, **Primeros números y primeras operaciones**, Octaedro, 2021

Canals, Mª Antonia, **Medidas y geometría**, Octaedro, 2016

Gómez Chacón, I. M^a, **Matemática Emocional. Los afectos en el aprendizaje matemático**, Narcea, 2000

Planas, N., Alsina, A. (coords.), **Educación matemática y buenas prácticas. Infantil, primaria, secundaria y educación superior**, Graó, 2009

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Coñecemento do medio natural**

Materia	Coñecemento do medio natural			
Código	V51G110V01901			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Sánchez Santiago, Mónica Carmen			
Profesorado	Sánchez Santiago, Mónica Carmen			
Correo-e	monica.sanchezsantiago@ceu.es			
Web	http://http://www.escuelamagisterioceuvigo.es/			
Descrición xeral	A materia traballa os fundamentos científicos e tecnolóxicos do currículo de Educación Infantil, sobre todo o relacionado con coñecemento do contorno. Promove o entendemento do medio natural desde un punto de vista sistémico desenvolvendo unha actitude positiva cara ao medio.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C33	Coñecer os fundamentos científicos, matemáticos e tecnolóxicos do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes .
C36	Coñecer a metodoloxía científica e promover o pensamento científico e a experimentación.
C40	Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións

D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade
D22	Sensibilidade por temas ambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecer os fundamentos didácticos e pedagóxicos do currículo desta etapa, particularmente da área de coñecemento do medio natural, social e cultural.	B1	C33	D1
	B2		D2
	B3		D3
	B4		D5
	B5		D8
	B7		D9
	B8		D17
	B9		D18
	B10		D21
	B11		
	B12		
	Familiarizarse cos conceptos de desenvolvemento sostible e cos aspectos relacionados coa biodiversidade e as interaccións entre a xeosfera e a biosfera. Saber analizar as súas consecuencias a escala espacial e temporal.	B1	C33
B11		C36	D2
B12		C40	D3
			D5
			D6
			D7
			D8
			D9
			D13
			D16
			D17
			D19
Fomentar o interese do profesorado polo medio natural e a súa intervención, afondar nos seus coñecementos e fomentar o interese polo medio natural na primeira infancia. Resaltando a noción de beleza existente no medio natural como valor estético.	B4	C40	D1
	B9		D2
	B12		D3
			D6
			D7
			D8
			D9
			D13
			D14
			D15
			D16
			D20
Identificar feitos, leis, modelos e teorías das ciencias experimentais, interpretando informacións científicas para a comprensión do medio.	B1	C33	D1
		C36	D2
		C40	D3
			D6
			D7
			D8
			D9
		D13	
		D14	

Desenvolver habilidades de autoinformación e traballo cooperativo.

B2 C33 D1
 B5 C36 D2
 B7 C40 D3
 B11 D5
 B12 D6
 D7
 D8
 D9
 D11
 D13
 D14
 D15
 D16
 D17
 D18
 D20
 D21
 D22

Contidos

Tema

1. Introducción ao coñecemento do medio natural.	Enfoque sistémico e interdisciplinario dos estudos do medio natural: A paisaxe como punto de partida. A aprendizaxe do coñecemento científico.
2. Principios de ecoloxía	Visión dinámica dos cambios acontecidos no espazo e no tempo nos ecosistemas. Biosfera e as súas interaccións: Os seres vivos. Modelo de ser vivo e a súa relación co medio. Evolución e biodiversidade. Geosfera e as súas interaccións: O planeta no Universo. Situación, movementos e efectos terrestres. Minerais e rocas. A estrutura da Terra e os procesos xeolóxicos. O chan como exemplo de interfase entre os sistemas terrestres
3. As capas fluídas da terra	Atmosfera e hidrosfera. O aire. A estrutura da atmosfera. O clima e o tempo. O cambio climático. A auga.
4. Desenvolvemento sustentable	Medio e desenvolvemento sustentable. Datos do pasado e do presente. Algunhas contradicións do mundo actual. Proxeccións de futuro e repercusións para a humanidade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	25.5	35	60.5
Traballo tutelado	15	28	43
Estudo de casos	2.5	15	17.5
Resolución de problemas de forma autónoma	2.5	9	11.5
Debate	1	2	3
Traballo	1.5	6	7.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	4	4
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Observación sistemática	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición do profesor sobre ámbitos temáticos dos contidos da materia.
Traballo tutelado	O alumno, individualmente ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou elabora seminarios, investigacións, informes, redaccións, resumos de lecturas, conferencias, etc.
Estudo de casos	Traballo dirixido polo profesor consistente en actividades grupais que favorecerán a capacidade de observación e análise.

Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade autónoma do alumno Exercicios que se propoñen na aula e que o alumno realiza de forma autónoma apoiado en ferramentas informáticas
Debate	Formulación de ideas sobre temas de actualidade coa súa consecuente análise e debate razoado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atender as necesidades e consultas do alumnado en equipo cooperativo relacionadas coas temáticas relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Desenvolverase presencialmente na aula.
Resolución de problemas de forma autónoma	Realizarase unha atención personalizada segundo as necesidades durante o desenvolvemento da actividade, proporcionándolle orientación, apoio e motivación na resolución das tarefas. Nas titorías individuais ou grupais dentro da propia aula ou no momento sinalado para tal fin. Esta atención personalizada tamén é posible mediante ferramentas informáticas.
Estudo de casos	Individualmente ou en pequeno grupo atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas con este aspecto.
Traballo tutelado	A atención personalizada terá lugar segundo necesidades durante o desenvolvemento da actividade. En tutorías individuais ou en grupo dentro da propia aula ou no horario destinado para este fin. Tamén é posible esta atención personalizada utilizando ferramentas informáticas
Debate	Atención en equipos cooperativos na aula e individualmente.
Probas	Descrición
Traballo	Atención en equipos cooperativos na aula e individualmente.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atender ao alumnado en pequeno grupo ou grupo cooperativo na aula proporcionándolle orientación, apoio e motivación na resolución de problemas e realización de tarefas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	A avaliación dividirase en tres apartados: avaliación técnica, valoración dos contidos e da exposición oral. Na avaliación técnica cualificarase o desenvolvemento da presentación desde aspectos puramente informáticos. Nos contidos terase en conta: a súa relevancia e a súa adecuación á temática da materia si o texto presenta corrección gramatical e ortográfica e si emprégase un nivel de linguaxe culta e un rexistro formal. Na presentación oral valorarase si utilízanse expresións e vocabulario adecuado; si son capaces de expresar as ideas cunha linguaxe propia sen necesidade de ler literalmente as diapositivas da presentación, etc.	30	B2 B5 B7 B8 B10 B11 B12	D5 D8 D9 D11 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución na aula de preguntas de resposta curta sobre os contidos da materia.	20	B1	C33 D1 C36 D2 C40 D3 D6 D7
Exame de preguntas obxectivas	Proba de resposta curta sobre os contidos da materia	30	B1	C33 D1 C36 D2 C40 D3 D6 D7

Observación sistemática	Avaliación continua a través do seguimento do alumno	20	B1 B2 B5 B7 B8 B10 B11 B12	C33 C36 C40	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9 D11 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os documentos e arquivos dos traballos e tarefas do curso serán organizados, en prazo e segundo os prazos previstos, por cada alumno no seu respectivo espazo persoal na plataforma virtual Intranet, en formato PDF ou ben, remitiranse por correo electrónico ao profesor .

Ao longo do cuadrimestre realizarase unha avaliación continua do alumnado na que se valorará a súa participación activa nas clases.

O sistema de avaliación pretende que o alumnado participe no seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais buscarase unha AVALIACIÓN CONTINUA na que se teñan en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final.

A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das diferentes cualificacións obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, segundo se estipula no cadro anterior. Para aprobar a materia hai que superar os traballos e o exame por separado. Mentres non se supere o exame, non se sumarán as cualificacións dos traballos supervisados e dos traballos de clase. Aqueles alumnos que non superen a materia en primeira convocatoria conservarán a nota daqueles traballos/actividades superados e deberán presentarse de novo ao exame e aos traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aqueles alumnos que non asistan a clase ou se ausenten a máis do 20% do total das clases impartidas (6 días, 12 horas) deberán acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21. do Regulamento de Avaliación, Cualificación e Calidade da Ensinanza e do Proceso Docente do Alumno, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023. E será a túa responsabilidade coñecer os traballos e actividades desenvolvidas na clase.

No caso de aceptar voluntariamente a avaliación global, o alumno disporá dun mes desde o inicio das clases, para poder facelo.

A asistencia só contará se se fai con aproveitamento.

Calquera traballo copiado, plaxiado ou realizado pola IA será calificado con 0.

As datas de entrega serán fixadas. Considerarase falta grave a non asistencia do alumno á data, previamente acordada, para a exposición/s do/s traballo/s, non podendo aprobarse a materia sen telo realizado.

Os alumnos que non acaden o aprobado no curso poderán realizar a segunda convocatoria (xullo), neste caso deberán presentar os traballos realizados durante o cuadrimestre, se non o entregaron, e realizar o exame.

As datas dos exames publicaranse na web: <http://www.escuelamagisterioceuvigo.es/>. Non serán modificados e se a modificación fose aprobada pola xunta do centro, previa solicitude formal e escrita, o exame a realizar será oral.

Ante a fundada sospeita de prácticas pouco éticas durante a realización da(s) proba(s) escrita(s), o exame será retirado e iso suporá o suspenso do alumno.

O contacto co profesor realizarase a través do correo electrónico do CEU e mantendo sempre as normas de cortesía e coidado da lingua empregada.

A actitude do alumno na clase debe ser correcta, tanto na actitude como na vestimenta. en caso de non observalo, non terán dereito a asistir a clase.

Observacións:

Estes criterios de avaliación son unha declaración de intencións sobre o traballo do alumnado na materia; Polo tanto, poderán sufrir leves modificacións derivadas do consenso co grupo clase ou por circunstancias imprevistas.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Abella, R.; Alcázar, V.; Balaguer, L., **Hacemos ciencia en la escuela. Experiencias y descubrimientos**, Graó, 2009

Caamaño, A., **Didáctica de la física y la química**, Graó, 2011

Vega, S., **Ciencia 3-6. Laboratorios de ciencias en la escuela infantil**, Graó, 2012

Vega, S., **Ciencia 0-3. Laboratorios de ciencias en la escuela infantil**, Graó, 2010

Ramiro, E., **La maleta de la ciencia**, Graó, 2010

Chard, S.; Kogan, Y.; Castillo, C., **El aprendizaje por proyectos en educación infantil y primaria**, Morata, 2019

Mérida, R.; Torres-Porras, J.; Alcántara, J., **Didáctica de las ciencias experimentales en educación infantil**, Síntesis, 2017

Bibliografía Complementaria

Arias, A., **O traballo por proxectos en infantil, primaria e secundaria**, Consellería de Educación e O.U. Xunta de Galicia, 2009

Domínguez, G., **Proyectos de trabajo : una escuela diferente**, La Muralla, 2013

Bravo, M. P., **Los proyectos de trabajo : tejiendo sueños, construyendo vida en la escuela infantil**, Pirámide, 2016

Quinto, B., **Los talleres en educación infantil. Espacios de crecimiento**, Graó, 2009

Englehart, D., Mitchell, Albers-Biddle, J., Jennings-Towle, K. y Forestieri, M, **Juegos STEM en los Rincones de Aprendizaje**

Integrando la investigación de los más pequeños, Narcea, 2020

Brugarolas Criach, I.; Cantons Palmitjavila, J., **Ciencia en la primera infancia. 49 + 1 propuestas de libre elección**, Grao, 2019

Moreno, R., **Experimentos para todas las edades**, RIALP, 2017

Pontalti, B., **Taller de mapas conceptuales y mentales Para aprender a pensar y organizar las ideas**, Narcea, 2018

Freeman el al., **Fundamentos de biología**, 5, Pearson, 2014

Epstein A., **La cuestión moral de los combustibles fósiles**, Deusto, 2021

Ayllón J.R., **Orígenes**, Almuzara, 2022

García A., **La energía nuclear salvará el mundo**, Planeta, 2020

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Aprendizaxe das ciencias da natureza/V51G110V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ética e deontoloxía profesional**

Materia	Ética e deontoloxía profesional			
Código	V51G110V01902			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Pascual Garófano, Javier			
Profesorado	Pascual Garófano, Javier			
Correo-e	javier.pascual@vgo.auren.es			
Web	http://uvigo			
Descrición xeral	A materia ten por obxectivo desenvolver as competencias necesarias para un exercicio reflexivo da práctica profesional. Incide fundamentalmente no exercicio do xuízo crítico, na capacidade argumentativa nun contexto de razón pública así como na comprensión das responsabilidades parellas á función docente e das institucións educativas dentro da sociedade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C8	Saber informar a outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais que se susciten
C10	Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.
C13	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidad e interculturalidad; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións

D9	Traballo en equipo
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D22	Sensibilidade por temas ambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais.	A2	B8 B10	C8 C10 C13 C23	D1 D2 D9 D12 D15
2.- Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática	A3	B9 B12	C10	D12 D13 D15
3.- Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social, desenvolvemento sostible.	A3	B8 B11 B12	C23 C29	D1 D2 D13 D15 D17
4.- Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico	A3	B4 B5 B8 B11	C23 C29	D7 D14 D15 D19
5.- Valorar a relevancia das institucións públicas e privadas para a convivencia pacífica entre os pobos.				D8 D15 D17
6.- Capacidade de analizar e sistematizar a información, e administrar e ser responsable do seu propio traballo.	A2	B9	C13	D1 D2 D3 D6 D14
7.- Capacidade para investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual.		B8 B10 B11 B12	C23	D1 D2 D3 D6 D14
8.- Saber distinguir moral e ética. Coñecer os rasgos formais do discurso ético. Coñecer os desafíos máis destacados plantexados á ética como proposta universalizable e as principais metodoloxías seguidas na resolución das controversias morais. Coñecer as claves para entender e valorar as principais teorías éticas normativas, as dificultades de xustificación de determinados principios morais, así como as claves para entender e valorar destacadas propostas éticas de resolución de conflitos morais que preocupan a sociedade do noso tempo.	A1 A2 A3	B12	C23	D1 D6 D14
9.- Capacidade para recoñecer e analizar criticamente argumentos éticos de nivel básico para recoñecer as cuestións esenciais que subxacen ás controversias morais que persisten nas nosas sociedades.				D6 D14 D16
10.- Capacidade de afrontar autonomamente os problemas que suscitan as teorías éticas e consideralos un reto a súa propia forma de pensar.				D7 D15 D16 D17 D20
11.- Capacidade de recoñecer a relevancia e a utilidade social da ética e de recoñecer as constantes implicacións éticas que ten a práctica educativa e tomar conciencia das mesmas.				D15 D22
12.- Capacidade de consolidar unha identidade docente ética comprometida coa súa responsabilidade social no contexto educativo				D7 D9 D14 D15 D16 D22

13.- Habilidade para xestionar e resolver conflitos, dilemas e problemas éticos vinculados coa tarefa educativa.	D7 D8 D9 D13 D15 D22
14.- Contribuir á reflexión sobre a autonomía profesional do mestre.	D14 D15
15.- Contribuir á promoción das mellores prácticas da profesión educativa.	D15 D22

Contidos

Tema	
1. Introducción: a formación moral e o ámbito educativo.	1. Introducción ás teorías do desenvolvemento moral. 2. Modelos de educación moral.
2. *Ética e moral: aproximación conceptual.	3. A moral: bases *socioantropológicas da moral. 4. A Ética: teorías e problemas de *fundamentación. 5. A Ética e os seus límites. 6. *Deontologismo *vs *Teleologismo. Teorías éticas contemporáneas. 7. Éticas Aplicadas: principios morais e casos prácticos.
3. *Ética, educación e Dereitos humanos.	9. Ética da diferenza. 10. Ética e democracia. 11. A xustiza: ética, cidadanía e desenvolvemento.
4. Ética e *deontoloxía profesional.	12. *Deontoloxía profesional e ámbito educativo. 13. Transformacións socioculturais e formación ético-moral: actitudes fronte a fenómenos como a *discriminación, educación e xénero, etc.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	15	30	45
Foros de discusión	9	0	9
Estudo de casos	8	6	14
Lección maxistral	16	44	60
Traballo	2	6	8
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	A dinámica de seminario implica a coa-responsabilidade na presentación de lecturas especialmente escollidas para suscitar a reflexión sobre problemas específicos e as achegas de cuestións e contribucións que evidencien un grao de comprensión da materia e dos problemas correspondentes.
Foros de discusión	Posta en común e deliberación ao redor de cuestións relativas á materia. Na maior parte destes casos, a posta en común presupón o traballo individual previo sobre as cuestións a examinar.
Estudo de casos	Análise e razoamento de casos prácticos e *dilemas de ética profesional en contextos educativos.
Lección maxistral	Desenvolvemento por parte do profesor dos principais conceptos e contidos do temario, apoiado polas lecturas sinaladas e en interlocución coa clase.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	A preparación e desenvolvemento dos seminarios será orientada e titorizada polo profesor. A hora de *tutoría serán os venres de 10 a 11
Foros de discusión	Os foros de discusión será unha das actividades de prácticas e serán preparados e dirixidos polo profesor
Probas	Descrición
Traballo	Pactarase individualmente con cada alumno, dentro dunhas marxes .

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Seminario	Participación activa na aula	20	A1 A2 A3	B4 B5 B8 B9 B10 B11 B12	C8 C10 C13 C23 C29	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19 D20 D22
Traballo	Avaliación continua a través dos traballos realizados.	40	A1 A2 A3	B4 B5 B8 B9 B10 B11 B12	C8 C10 C13 C23 C29	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19 D20 D22
Exame de preguntas de desenvolvemento	Trátase dunha proba final ou exame que terá lugar o 30 de maio ás 4 e o 14 de xullo ás 4	40	A1 A2 A3	B4 B5 B8 B9 B10 B11 B12	C8 C10 C13 C23 C29	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19 D20 D22

Outros comentarios sobre a Avaliación

- O alumnado presencial e o non presencial ten que alcanzar o 50% en cada unha das probas para superar a materia.- Segunda convocatoria: de non ter superada algunha das probas ou actividades obxecto de avaliación, poderán recuperarse na convocatoria de xullo.- Alumnado non presencial: o alumnado que non poida asistir á clase regularmente, non poda seguir a avaliación continuada nin asistir á *tutorización dos traballos, realizará as seguintes probas: unha proba de contidos teóricos, un traballo individual a determinar polo profesor (50%).- Para aprobar é preciso alcanzar o 50% en cada unha das probas.- As cualificacións dos Traballos Tutelados, Presentacións e Estudos de casos manteranse ata que o alumno/supérea o exame da materia.- De no superar a materia na primeira convocatoria, as competencias adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.- As datas oficiais do exame poderán consultarse na páxina web do centro.&*nbsp;

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

GUTTMAN, A., **La educación democrática**, Paidós,

KOHLBERG, L., **ún Lawrence Kohlberg**, Gedisa,

LIPMAN, M., **Pensamiento complejo y educación**, La Torre,

NUSSBAUM, M. C., **Sin fines de lucro**, Katz,

RANCIERE, J., **El maestro ignorante**, Laertes,

ROEMER, J., **Variantes de la Igualdad de Oportunidades**, FRACTAL, 2000

Bibliografía Complementaria

APPIAH, K. A., **Experimentos de ética**, Katz, 1010

AA. VV., **Dialogar y Transformar. Pedagogía crítica del S. XXI.**, Graó,

BEETHAM, D. y BOYLE, K., **Cuestiones sobre la democracia.**, Catarata, 1995

CEREZO, P (ed.), **Democracia y Virtudes Cívicas.**, Biblioteca Nueva, 2005

CLAVES DE RAZÓN PRÁCTICA, **Mañana, la educación. Qué podemos esperar, que debemos exigir. (num. especial)**, 2012

CONILL, J. □CROCKER, D., **Republicanismo y Educación Cívica. ¿Más allá del Liberalismo?**, Comares, 2003

DAHL, R., **La Democracia. Una guía para ciudadanos**, Taurus, 1999

GUTMANN, A., **La educación democrática: una teoría política de la educación.**, Paidós, 1995

HOFFMAN, M., **Desarrollo moral y empatía**, Idea Books, 2002

HUIZINGA, J., **Homo Ludens**, Alianza, 2010

LIPMAN, M., **Thinking in education.**, Cambridge University Press, 2003

LIPMAN, M., **Decidiendo qué hacemos. Manual del Profesor para acompañar a Nous.**, La Torre, 2004

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Obradoiro de creatividade artística**

Materia	Obradoiro de creatividade artística			
Código	V51G110V01906			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Holgado Pena, José Luís			
Profesorado	Holgado Pena, José Luís			
Correo-e	holgado@ceu.es			
Web				
Descrición xeral	Aproximación ao concepto de creatividade desde un enfoque teórico-práctico.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no periodo 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C53	Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
C59	Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
D1	Capacidade de análise e síntese
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D13	Razoamento crítico
D17	Creatividade
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Comprender os principios que contribúen á formación histórica, cultural, artística e social do concepto de creatividade.	C62	D1	D13
			D17
Adquirir conceptos, teorías e argumentos que nos permitan comprender a creación artística.	C62	D1	D13
			D13
Adquirir recursos técnicos e pedagóxicos da creación artística.	B7	C53	D13
		C55	D17
		C56	D21
Abordar, coñecer e entender as nocións de creatividade e a súa relación coas tendencias pedagóxicas de educación artística.	B1	C1	D1
			D7
			D13
Contribuír a consolidar habilidades e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativo e corporativo.	C23	D7	
	C29	D8	
	C53		
	C59		

Contidos

Tema	

A investigación e a creatividade orientadas á educación infantil.	A importancia da creatividade no desenvolvemento do neno.
A creatividade como mellora da intelixencia persoal e como estímulo do progreso da sociedade.	Creatividade e intelixencia: as intelixencias múltiples. Creatividade e resolución de problemas.
Metodoloxías para xerar obras creativas, orixinais e estéticas.	Recursos específicos para o desenvolvemento da creatividade na aula: a literatura / o xogo.
Incorporación didáctica das tecnoloxías da información e comunicación para facilitar a innovación e a creatividade.	Os videoxogos e outros recursos lúdicos dixitais.
Desenvolvemento de mecanismos de produción de ideas, conceptos e descubrimentos novos, orixinais e útiles.	Técnicas para estimular a creatividade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2.5	0	2.5
Traballo tutelado	11	30	41
Seminario	4	0	4
Presentación	4	8	12
Obradoiro	10	10	20
Prácticas con apoio das TIC	0	9.5	9.5
Lección maxistral	10	10	20
Traballo tutelado	11	30	41

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Preséntase a materia: contidos a desenvolver e traballos a realizar, ademais do sistema de avaliación.
Traballo tutelado	Traballos encamiñados a mostrar a creatividade.
Seminario	Asesoramento para o desenvolvemento das diferentes actividades que se propoñen, resolución de dúbidas e avaliación do proceso de aprendizaxe.
Presentación	Exposición oral dos traballos tutelados.
Obradoiro	Exercicios para a adquisición dos coñecementos e habilidades que se requiren no desenvolvemento dos traballos.
Prácticas con apoio das TIC	Aplicación das novas tecnoloxías para o desenvolvemento das distintas actividades da materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia.
Traballo tutelado	(*)Trabajos encaminados a mostrar la creatividad.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O alumnado recibirá a orientación do profesor durante a realización dos traballos en sesións prácticas.
Seminario	As actividades realizadas serán comentadas na aula para ofrecer ao alumnado a oportunidade de expor preguntas ou outras cuestións.
Traballo tutelado	

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Traballos encamiñados a mostrar a creatividade artística en distintos ámbitos expresivos. Estes traballos posibilitarán o seguimento da evolución do alumnado.	40	C62 D1 D7 D8 D13 D17 D21
Obradoiro	Tarefas introdutorias para a adquisición de coñecementos básicos no desenvolvemento da materia.	20	C29 D7 C53 D17 C55 D21 C56

Traballo tutelado	Traballos encamiñados a mostrar a creatividade artística en distintos ámbitos expresivos. Estes traballos posibilitarán o seguimento da evolución do alumnado.	40	C62	D1 D7 D8 D13 D17 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado participe do seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais procurárase unha AVALIACIÓN CONTINUA na que se terá en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final.

A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal como queda estipulado no cadro superior. Para superar a materia será necesario alcanzar o 50% da calificación en todos os apartados de avaliación (tamén en cada unha das partes do exame). Non cumprir este requisito implica ter que recuperar a parte correspondente na convocatoria de xullo. En convocatorias posteriores se tendrá que recuperar toda a materia. A data de exames pode consultarse no calendario oficial de exames dispoñible na páxina web e na secretaría do centro.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquel alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Cualificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensino do Estudantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023.

Todo traballo copiado, plaxiado ou realizado pola IA será cualificado cun 0.

Como criterios de avaliación considerarase a corrección na realización dos traballos, a súa claridade explicativa, a estruturación e sistematización dos mesmos, a corrección ortográfica, a orixinalidade e creatividade, a capacidade crítica e autocrítica, a incorporación de bibliografía, a organización e estruturación da información, a adecuación ao contexto, a justificación dos aspectos pedagóxicos dos recursos diseados, a implicación do alumnado na realización e desenvolvemento das actividades prácticas, a claridade expositiva, a estruturación de ideas e o espírito crítico na presentación dos contidos

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Andersen, H. C., **Cuentos completos**, Cátedra, 2005

Cassany, D., **Taller de textos: leer, escribir y comentar en el aula.**, Paidós, 2006

Cassany, D., **La cocina de la escritura**, Anagrama, 2011

Dahl, R., **Cuentos en verso para niños perversos.**, Alfaguara, 2009

Grimm, J., **Cuentos**, Cátedra, 1986

Huertas Gómez, R., **Poesía popular infantil y creatividad.**, CCS, 2007

Perrault, C., **Cuentos de antaño.**, Anaya, 1991

Rodari, G., **Gramática de la fantasía: introducción al arte de inventar historias**, Hogar del Libro, 1985

Rodari, G., **Ejercicios de fantasía**, Alinea Internacional, 1987

Rodari, G., **Cuentos para jugar**, Alfaguara, 1994

Wölfel, U., **28 historias para reírse.**, Kalandraka, 2006

www.cervantesvirtual.com,

Lavilla, Pepa, **Taller de cuentacuentos: guía para ser un buen narrador de cuentos infantiles**, Alba, 2012

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Didáctica da expresión plástica e visual/V51G110V01502

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/V51G110V01103

Xogo na educación infantil/V51G110V01912

Outros comentarios

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xeografía para mestres**

Materia	Xeografía para mestres			
Código	V51G110V01907			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Rúa Fernández, Montserrat			
Profesorado	Rúa Fernández, Montserrat			
Correo-e	montserrat.ruafernandez@ceu.es			
Web	http://www.escuelamagisterioceuvigo.es/			
Descrición xeral	O obxectivo principal da materia Xeografía para mestres é conseguir que o alumnado adquira os coñecementos necesarios para coñecer e comprender os fenómenos xeográficos físicos e humanos, os seus interrelacións e a súa proxección na docencia. Preténdese así mesmo o desenvolvemento das capacidades de análises e sínteses e do razoamento espacial fundado nas diversas causas dos procesos xeográficos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C13	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidad e interculturalidad; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible.
C24	Dominar as técnicas de observación e rexistro.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C34	Coñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, geométricas e de desenvolvemento lóxico.
C36	Coñecer a metodoloxía científica e promover o pensamento científico e a experimentación.
C37	Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.
C39	Elaborar propostas didácticas en relación coa interacción ciencia, técnica, sociedade e desenvolvemento sostenible.
C40	Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados
C41	Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.

C44 Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.

D1 Capacidade de análise e síntese

D2 Capacidade de organización e planificación

D3 Comunicación oral e escrita

D5 Coñecemento de informática

D6 Capacidade de xestión da información

D7 Resolución de problemas

D8 Toma de decisións

D9 Traballo en equipo

D12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade

D13 Razoamento crítico

D14 Compromiso ético

D15 Aprendizaxe autónoma

D17 Creatividade

D19 Coñecemento doutras culturas e costumes

D21 Motivación pola calidade

D22 Sensibilidade por temas ambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Adquirir coñecementos e comprensión dun área relevante do currículo da Educación Infantil	A1	B1	C24	D1 D2 D3 D13 D14 D21 D22
2. Adquirir os coñecementos e a comprensión para diseñar e xustificar programacións docentes	A2	B1 B11	C13 C36 C40	D1 D2 D3 D8 D9 D17
3. Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía ao estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico.	A1 A4 A5	B11	C13 C24 C36 C40 C41 C44	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D13 D22
4. Elaborar e avaliar recursos para o ensino e aprendizaxe xeográficos.	A2 A4	B2 B3 B11	C13 C36 C39 C40	D1 D2 D3 D5 D6 D17 D21
5. Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	A2 A4	B7 B11	C29 C36 C40	D2 D3 D5 D8 D9 D17
6. Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico.	A3	B5 B11	C13 C44	D1 D2 D3 D6 D17
7. Manexo dos Tics de forma adecuada ás necesidades e niveis da Educación Infantil.	A2 A4	B7	C34 C41	D5 D6 D9 D15 D17

8. Ampliar a formación cultural.

A1 B4 C13 D1
 A2 B11 C36 D3
 A3 B12 C37 D12
 A4 C40 D13
 D14
 D19
 D22

Contidos

Tema

BLOQUE 1: Situación e representación espacial.	1.1. Estrutura e forma da Terra . 1.2. Os movementos da Terra e as súas repercusións xeográficas. 1.3. A necesidade de saber ler e interpretar mapas.
BLOQUE 2: As consecuencias xeográficas dos procesos naturais.	2.1. O sistema natural e os seus compoñentes. Accidentes xeográficos. 2.2. Fundamentos xeográficos da diversidade das paisaxes naturais. 2.3. O clima.
BLOQUE 3: As consecuencias xeográficas da acción humana.	3.1. Cantos somos e como nos distribuímos? 3.2. Modelos de organización territorial. 3.3. O sistema global.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	6	28	34
Traballo tutelado	10	38	48
Lección maxistral	22	40	62
Exame de preguntas de desenvolvemento	6	0	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Realización en grupo dun traballo de investigación proposto sobre un espazo xeográfico galego, tendo en conta para a súa elaboración a aplicación dos contidos da materia traballados en clase.
Traballo tutelado	Realización tanto en grupo como a nivel individual de tarefas propostas en relación cos contidos.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia, con respaldo de material audiovisual e exemplos prácticos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través de tutorías individuais e/ou en grupo : sesións con pequenos grupos dentro da aula, para procurar o asesoramento do alumnado nos traballos principais.
Traballo tutelado	Realización tanto en grupo como a nivel individual de tarefas propostas en relación cos contidos explicados na aula. A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través de tutorías individuais e/ou en grupo: sesións con pequenos grupos dentro da aula, para procurar o asesoramento do alumnado nos traballos principais.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	- O traballo consistirá nunha investigación exhaustiva sobre unha contorna xeográfica de Galicia que haberá que presentar por escrito e expor na aula. - Os resultados da aprendizaxe esperados son: - Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía no estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico. - Manexo das Tic de forma adecuada ás necesidades e niveis da Educación Infantil.	35	A1 B11 C29 D1 A3 C36 D2 A4 C41 D3 D6 D9 D13

Traballo tutelado	- Traballos realizados na aula acorde coas pautas propostas pola docente e exposición dos mesmos.	25	A1 A3 A4	B11	C29 C36 C41	D1 D2 D3 D6 D7 D9 D13 D17
Exame de preguntas de desenvolvemento	- Poderase combinar preguntas de desenvolvemento con preguntas de resposta curta ou tipo test.	40	A1 A3 A4	B11		D1 D3 D14

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Para acollerse a avaliación continua será obrigatorio asistir como mínimo ao 80% das sesións presenciais . O alumnado que non alcance devandito mínimo terá que facer un exame especial, final, que englobe o temario da materia, ademais de facer os traballos sinalados pola docente. - É necesario obter a calificación de aprobado (5 sobre 10) en todos os puntos suxeitos a avaliación. Na calificación final se terá en conta a actitude do alumnado nas clases e a capacidade de transmisión de ideas e coñecementos. - Para superar a materia esíxese unha nota mínima de 5 sobre 10 en cada un dos apartados suxeitos a avaliación. - A data do exame figura na páxina web e nos taboleiros do centro. - Nas clases virtuais será obrigatorio ter conectada a cámara para que conte a asistencia.

Observacións:

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado partícipe do seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais procurárase unha **AVALIACIÓN CONTINUA** na que se terá en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final. A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal como queda estipulado no cadro superior. Para aprobar a materia hai que superar os traballos e o exame. Mentres non se aprobe o exame non se sumarán as notas dos traballos tutelados e do traballo en clase. Aqueles alumnos que non aproben a materia na primeira convocatoria manteráselles a nota daqueles traballos/actividades superados e terán que realizar novamente o exame e os traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquel alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Cualificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensino do *Estudiantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023.

Todo traballo copiado, plaxiado ou realizado pola IA será cualificado cun 0.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Aguilera Arilla, Mª José et al., **Geografía General I: Geografía Física**, UNED, Madrid,
Aldrey Vázquez, José Antonio, **Breve Xeografía de Galicia**, Vigo, A Nosa Terra,
Fernández Fernández, Antonio et al., **Geografía**, Editorial Universitaria Ramón Areces, Madrid,
Pazo Labrador, Alberto José, **Nocións básicas de Xeografía Física para mestres. As consecuencias xeográficas dos procesos naturais**, Vigo, Servizo de Publicacións da Universidade,
Piñeira Mantiñán, Mª José y Santos Solla, José Manuel, **Geografía de Galicia**, Vigo, Edicións Xerais,
Zárate Martín, Manuel Antonio, **Geografía Humana: sociedade, economía y territorio**, Madrid, Centro de Estudos Ramón Areces,

Bibliografía Complementaria

Cuadrat, José M^a y Pita, Mª Fernanda, **Climatología**, Madrid, Cátedra,
Franco Aliaga, Tomás, **Geografía de España (Física, Humana y Económica)**, Madrid, Proyectos Córdon,
Puig Gutiérrez, María y Rodríguez- Marin, Fátima, **La enseñanza del entorno en Educación Infantil**, Madrid, Pirámide Ediciones,
Prats, Joaquín (coord.), **Didáctica de la Geografía y la Historia**, Barcelona, Graó,
Rivero Gracia, Mª Pilar (coord.), **Didáctica de las Ciencias Sociales para Educación Infantil**, Zaragoza, Mira Editores,
Strahler, Arthur N., **Geografía Física**, Barcelona, Omega,
Vancleave, Janice, **Geografía para niños y jóvenes**, Madrid, Limusa,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Coñecemento do medio natural/V51G110V01901

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Aprendizaxe das ciencias sociais/V51G110V01601

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Aprendizaxe das ciencias da natureza/V51G110V01403

Outros comentarios

A comprensión do espazo e o tempo é fundamental na etapa de Educación Infantil; por tanto, a materia de Xeografía para Mestres ten un importante papel na adquisición de nocións espaciais e como elemento para facilitar aos alumnos a comprensión da súa contorna. Recoméndase o seu estudo desde unha óptica eminentemente práctica e cunha actitude positiva.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Didáctica da relixión católica**

Materia	Didáctica da relixión católica			
Código	V51G110V01910			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Nerga Mendiña, Xosé Uxío			
Profesorado	Nerga Mendiña, Xosé Uxío			
Correo-e	jenemen@gmail.com			
Web	http://www.escuelamagisterioceuvigo.es			
Descrición xeral	Bases para unha pedagogía e didáctica de o ensino de a relixión católica en a escola. Preténdese, á súa vez, unha aplicación máis concreta e detallada de a didáctica específica de o ensino relixioso a través de algúns ámbitos de coñecemento fundamentais en a capacitación de o profesorado de relixión católica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do periodo 0-3 e do periodo 3-6.
C22	Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C30	Participar na elaboración e seguimento de proxectos educativos de educación infantil no marco de proxectos de centro e en colaboración co territorio e con outros profesionais e axentes sociais.
C37	Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais

D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Recoñecer a idoneidade da materia de relixión como contribuínte ao desenvolvemento curricular escolar. Así mesmo, recoñecer as estratexias máis adecuadas para este tipo de ensino.	A1 A2 A4	B3	C21 C22 C23 C29 C30	D1 D2 D3 D7 D8 D9 D11 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D21
Situar o ensino relixioso no conxunto da actividade da escola	A1 A2 A4 A5	B3		
Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia	A1 A2 A3 A4 A5	B5 B9	C21 C22 C23 C29 C30 C37	D1 D2 D3 D11 D12 D13
Aplicar e utilizar os métodos e instrumentos adecuados ao ensino dos contidos teolóxicos da Educación Infantil.	A1 A2 A3 A4 A5	B3 B4 B5 B9 B11	C21 C22 C23 C29 C30	D1 D2 D3 D7 D8

Contidos

Tema

BLOQUE I- PSICOPEDAGOXÍA RELIXIOSA

Tema 1:

- A evolución relixiosa e moral do neno de 0 a 3 e de 3 a 6.
- A influencia no neno do ambiente familiar e do contexto sociocultural.

Tema 2:

- Natureza e finalidade do ensino relixioso escolar: orixinalidade, especificidade e complementariedade .
- Contribución á acción evanxelizadora

Tema 3:

- O profesor de ensino relixioso: identidade e misión
- Capacidade e responsabilidade.

BLOQUE II- CLAVES PEDAGÓXICAS PARA O ENSINO RELIXIOSO ESCOLAR (*ERE)

Tema 4: achegas da relixión ao currículo escolar.

Tema 5: o currículo de relixión e as competencias básicas.

Tema 6: estratexias didácticas:

- O significado dunha didáctica específica para a Sacra Escritura.
- Os Sacramentos e a súa didáctica.
- A importancia dunha didáctica moral diferenciada.
- Educación da conciencia e en valores.
- Avaliación das aprendizaxes en Relixión e Moral-
- Materiais e recursos para a ERE

BLOQUE III- A PRÁCTICA DOCENTE E A INVESTIGACIÓN NO ENSINO RELIXIOSO ESCOLAR (ERE).

Tema 7. A unidade didáctica na ERE como tarefa organizada:

- Teoría
- Metodoloxía
- Propostas

Tema 8. Investigación en didáctica da relixión

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	20	28	48
Presentación	10	30	40
Saídas de estudo	6	10	16
Traballo tutelado	10	27	37
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	7	0	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición do temario por parte da profesora, con implicación do alumnado para preparar algúns temas, consulta de dúbidas, achega de comentarios críticos, etc.
Presentación	Realización e exposición da Unidade Didáctica, na data que se concrete durante o curso, antes do inicio do traballo
Saídas de estudo	Realización e recollida de saídas ou actividades complementarias
Traballo tutelado	Traballo guiados e orientados pola profesora, nos que o alumando desenvolve a súa autonomía e creatividade

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumnado poderá acudir a consultar calquera dúbida ou cuestión relacionada coa materia, a realización de traballos e outras cuestións, de forma individual ou grupal.
Presentación	O alumnado poderá acudir a consultar calquera dúbida ou cuestión relacionada coa materia, a realización de traballos e outras cuestións, de forma individual ou grupal.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	25	A2 B3 C21 D1 A4 C29 D2 D3
Traballo tutelado	É un texto elaborado sobre un tema e debe redactarse seguindo unhas normas establecidas.	25	A1 C21 D1 A2 C29 D2 A3 D3 A4 A5
Exame de preguntas de desenvolvemento	Consultar calendario exames páxina web do curso actual	30	A1 B9 A2 B11 A4

Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/*as polo profesor.	20	A1 A2 A3 A4 A5	C37

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado partícipe do seu proceso de aprendizaxe.

En liñas xerais procurárase unha AVALIACIÓN CONTINUA na que se terá en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final.

A cualificación final do sistema de **AVALIACIÓN CONTINUA** será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal como queda estipulado no cadro superior. Para aprobar a materia hai que superar os traballos e o exame. Mentres non se aprobe o exame non se sumarán as notas dos traballos tutelados e do traballo en clase. Aqueles alumnos que non aproben a materia na primeira convocatoria manteráselles a nota daqueles traballos/actividades superados e terán que realizar novamente o exame e os traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquel alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido no artigo 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Cualificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensino do Estudiantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023.

Todo traballo copiado, plagiado ou realizado pola IA será cualificado cun 0.

Para os traballos e entregas propostas daranse datas de entrega inamovibles en caso de non ser entregadas avaliaranse cun 0.

Cada falta de ortografía descontará 0,25 puntos en todos aqueles documentos escritos que se entreguen á profesora.

O alumnado repetidor deberá acollerse aos criterios de avaliación da guía docente vixente neste curso, non se gardarán notas de cursos anteriores.

As titorías da materia terán lugar no despacho Herrera Oria en o horario indicado na porta ao longo do curso 23/24.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Conferencia Episcopal Española, **La Sagrada Biblia**, BAC, 2010

Francisco PP., **La alegría del Evangelio**, Exhortación Apostólica. Evangelii Gaudium, 2013

Francisco, PP., **Alegraos y regocijaos**, Exhortación Apostólica. Gaudete et exsultate, 2018

Gómez, M.E., **Currículo de Educación Infantil y Primaria**, Universidad San Dámaso, 2015

Santa Sede, **Catecismo de la Iglesia Católica**, Asociación de Editores del Catecismo, 1992

Bibliografía Complementaria

Benedicto XVI, **Introducción al cristianismo**, Sígueme, 2013

Bermejo, B. y Ballesteros, C, **Manual de didáctica general para maestros de educación infantil y primaria**, Pirámide, 2014

Cabrero, A., **Aprender a enseñar religión. Didáctica de la religión en educación infantil y educación primaria**, Palabra, 2011

Domínguez, X.M., **El profesor cristiano: identidad y misión**, PCC, 2012

Figuroa, M.J., **La formación espiritual y religiosa durante los primeros años. La importancia del desarrollo y el aprendizaje en educación infantil**, PPC, 2012

Francisco, PP., **Christus vivit**, Exhortación Apostólica Postsinodal, 2019

Gómez, M.E., **Enseñanza Religiosa Escolar**, Universidad San Dámaso, 2017

Gómez, M.E., **Religión para pequeños**, PPC, 2013

López, L., **Educación interioridad**, Plataforma, 2015

Montessori, M., **El método de la pedagogía científica aplicado a la educación de la infancia**, Biblioteca Nueva, 2014

Orden ECI/1957/2007, de 6 de junio, **Currículo de Educación Infantil de la enseñanza de religión católica** ., BOE 158,

Ortiz, J., **Creo pero no practico**, Ed. Internacionales Universitas, 2010

Resolución del 11 de febrero de 2015, **Currículo de Educación Primaria y Educación Secundaria Obligatoria**, BOE, 47, 2015

Torralba, F., **Inteligencia espiritual en los niños**, Plataforma, 2015

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación/V51G110V01204

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/V51G110V01205

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Organización do centro escolar/V51G110V01203

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/V51G110V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xogo na educación infantil**

Materia	Xogo na educación infantil			
Código	V51G110V01912			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Varela Iglesias, Miriam			
Profesorado	Varela Iglesias, Miriam			
Correo-e	myriam.varelaiglesias@ceu.es			
Web	http://www.escuelamagisterioceuvigo.es			
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promoverla nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
C3	Coñecer os fundamentos de atención temprana.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
C9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
C12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.
C13	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible.
C15	Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.

- C16 Identificar trastornos no soño, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.
- C17 Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
- C18 Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.
- C19 Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
- C20 Valorar a importancia da estabilidade e a regularidad na contorna escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso armónico e integral dos estudantes.
- C21 Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
- C22 Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
- C24 Dominar as técnicas de observación e rexistro.
- C25 Abordar análise de campo mediante metodoloxía observacional utilizando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuales.
- C26 Saber analizar os datos obtidos, comprender críticamente a realidade e elaborar un informe de conclusións.
- C27 Situar a escola infantil no sistema educativo español, no contexto europeo e no internacional.
- C29 Valorar a importancia do traballo en equipo
- C32 Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.
- C40 Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados
- C43 Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
- C44 Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
- C45 Coñecer a tradición oral e o folclore.
- C53 Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
- C54 Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
- C55 Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
- C56 Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
- C57 Analizar as linguaxes audiovisuales e as súas implicacións educativas.
- C59 Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma.
- C60 Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
- C61 Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
- C62 Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
- C63 Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
- C65 Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
- C66 Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Comunicación oral e escrita
- D5 Coñecemento de informática
- D6 Capacidade de xestión da información
- D7 Resolución de problemas
- D8 Toma de decisións
- D9 Traballo en equipo
- D11 Habilidades nas relacións interpersoais
- D12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
- D13 Razoamento crítico
- D14 Compromiso ético
- D15 Aprendizaxe autónoma
- D16 Adaptación a novas situacións
- D17 Creatividade
- D18 Lideranza
- D19 Coñecemento doutras culturas e costumes
- D20 Iniciativa e espírito emprendedor
- D21 Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	B1	C1	D1
	B2	C2	D2
	B3	C4	D3
	B12	C5	D6
		C9	D8
		C12	D9
		C54	D11
		C55	D14
		C56	D17
		C57	D18
	C59	D21	
Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices mediante o xogo.	B1	C1	D1
	B2	C2	D2
	B3	C3	D3
	B6	C4	D5
	B9	C5	D6
	B11	C7	D9
		C9	D11
		C12	D16
		C19	D17
		C22	D18
		C24	D20
		C25	D21
		C26	
		C27	
		C45	
		C53	
		C54	
		C55	
		C59	
		C62	
	C63		
	C65		
	C66		
Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.	B1	C1	D1
	B2	C2	D2
	B3	C3	D3
	B6	C4	D6
	B9	C5	D9
	B11	C7	D13
		C9	D14
		C15	D15
		C18	D16
		C19	D17
		C20	D18
		C21	D21
		C22	
		C29	
		C32	
		C44	
		C55	
		C56	
		C59	
		C63	

Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.

B1 C1 D1
 B3 C2 D2
 B4 C3 D3
 B5 C4 D7
 B7 C5 D8
 B8 C12 D9
 B9 C13 D11
 B10 C15 D14
 C32 D16
 C40 D18
 C43 D19
 C55 D20
 C60 D21
 C61
 C62
 C63
 C66

Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices.

B1 C1 D1
 B2 C2 D2
 B3 C3 D3
 B6 C4 D7
 B11 C5 D8
 B12 C6 D9
 C7 D11
 C9 D12
 C12 D14
 C15 D16
 C16 D17
 C17 D18
 C18 D19
 C20 D20
 C32 D21
 C45
 C53
 C54
 C55
 C56
 C59
 C60
 C62

Contidos

Tema	
Concepto e fundamentos do xogo na idade infantil.	Natureza e importancia do xogo. O xogo e as súas dimensións
Os xogos na idade infantil	O xogo na escola. O modelo lúdico, o xogo como recurso educativo
Espazos, recursos e materiais para o xogo infantil.	O teatro na aula. O contacontos na aula. Tipos de contos. Planificación das actividades.
Novas tendencias nos xogos infantís.	Xogos cognitivos, psicomotores, sensoriais, sociais, afectivo emocionais, conceptuais... Xogos tradicionais e populares adaptados á vida moderna. Propiedades mecánicas e físicas dos xoguetes Videoxogos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	22.5	27.5	50
Traballo tutelado	6	17	23
Lección maxistral	18	22	40
Seminario	2	4	6
Práctica de laboratorio	3	12	15
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	6	8
Cartafol/dossier	1	6	7
Observación sistemática	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, resumos de lecturas, conferencias, etc.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense utilizar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atención personalizada nas sesións na aula e no despacho no horario das titorías.
Traballo tutelado	Atención personalizada nas sesións na aula e no despacho no horario das titorías.
Traballo tutelado	Atención personalizada nas sesións na aula e no despacho no horario das titorías.

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Práctica de laboratorio	Exposición dunha actividade, segundo un guión de actividades realizadas en clase. Kamisibai e obra de teatro	40	B2 B3 B4 B5 B6 B10 B11	C5 C7 C9 C13 C18 C19 C21 C22 C25 C29 C43 C44 C45 C53 C54 C55 C56 C59 C60 C63	D5 D7 D8 D12 D13 D14 D16 D17 D18 D19 D20 D21
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exámenes escritos con preguntas curtas e/ou tipo test.	30	B1 B12	C1 C2 C3 C4 C6 C24 C26	D1 D2 D3 D6 D7 D15
Cartafol/dossier	Presentación dun traballo no que aparezan todas as actividades realizadas en clase.	10	B6 B7 B8 B9 B12	C9 C15 C16 C17 C20 C27 C32 C40 C43 C56 C57 C61 C62 C65 C66	

Observación sistemática	Asistencia e Participación activa na aula	20	B5	C12 C21 C29	D1 D2 D3 D9 D11 D14 D18 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación Continua: para superar a materia será necesario alcanzar o 50% da cualificación en todos os apartados da avaliación.

Avaliación Global: A presenza é obrigatoria. En caso de non poder asistir, deberá comunicalo ó principio do cuatrimestre para concretar os traballos que se deberán presentar nese caso.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Gil Madrona, Pedro, **El juego motor en educación infantil**, Wanceulen, 2004

Montoro Alcubilla, María Pilar, **44 juegos auditivos : educación musical en Infantil y Primaria**, CCS, 2015

Muñoz Sandoval, Aurora, **Educación en valores y aprender jugando**, MAD, 2008

Delgado Linares, Inmaculada, **El juego infantil y su metodología**, Paraninfo, 2011

Bibliografía Complementaria

Ruiz Juan, Francisco, **Los juegos en la motricidad infantil de los 3 a los 6 años**, Inde, 2003

Agudo Brigidano, Dorotea, **Juegos de todas las culturas**, Inde, 2002

Ruiz Juan, Francisco, **Desarrollo de la motricidad a través del juego**, Gymnos, 2004

Garaigordobil Landazabal, Maite, **El juego cooperativo para prevenir la violencia en los centros escolares**, Ministerio de Educación y Ciencia, 2006

Conde Caveda, José Luis, **Las canciones motrices**, Inde, 2002

Mütschele, Marly Santos, **Talleres pedagógicos : arte y magia de las manualidades infantiles**, Narcea, 2000

Antunes, Celso, **Juegos para estimular las inteligencias múltiples**, Narcea, 2009

Antón ,M, **Planificar la etapa 0-6: compromiso de sus agentes y práctica cotidiana.**, Graó, 2007

BAÑERES, D., y otros, **El juego como estrategia didáctica.**, Graó, 2008

Recomendacións

Outros comentarios

Dada a importante carga práctica da materia, é altamente recomendable a asistencia regular ás sesións presenciais.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Desenvolvemento da linguaxe**

Materia	Desenvolvemento da linguaxe			
Código	V51G110V01951			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Peláez Torres, Marta			
Profesorado	Peláez Torres, Marta			
Correo-e	martapelaez@uvigo.es			
Web	http://http://www.escuelamagisterioceuvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia atenderemos ao desenvolvemento normalizado da linguaxe no ser humano, considerando estes coñecementos de gran relevancia para que o futuro mestre poida detectar cando algo non vai ben. Así mesmo, estudaranse as diferentes funcións da linguaxe, os prerequisites básicos á hora de adquirilo, as bases funcionais e os distintos compoñentes do mesmo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.

C11	Coñecer e saber exercer as funcións de titor e orientador en relación coa educación familiar.
C17	Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C47	Coñecer o proceso de aprendizaxe da lectura e a escritura e o seu ensino.
C49	Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Coñecer e comprender os fitos e procesos básicos do desenvolvemento psicolingüístico e as súas implicacións para a estimulación, a adquisición e a aprendizaxe da linguaxe oral e escrita.	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B6	C2 C4	D1 D2 D6
2. Coñecer e participar na detección e avaliación das dificultades ou alteracións máis comúns que se producen na adquisición e desenvolvemento da linguaxe oral.	A1 A2 A3 A4 A5	B6	C1 C2 C4 C7	D7 D8 D9
3. Coñecer e participar na detección e avaliación das dificultades ou alteracións máis comúns que se producen na adquisición e a aprendizaxe da linguaxe escrita.	A1 A3 A4 A5	B6	C4 C7 C47 C49	D2
4. Diseñar plans ou programas de intervención educativa para a estimulación e mellora das dificultades da linguaxe oral.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B6 B7 B9 B11	C1 C4 C6 C21 C62	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9 D12 D16 D17 D18
5. Diseñar plans ou programas de intervención educativa para a mellora das dificultades coa linguaxe escrita.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B7 B9	C1 C2 C7 C17 C21 C43 C47	D3 D5 D7 D8 D9 D12 D16 D17

6. Coñecer e comprender a estrutura e funcionalidade dos principais sistemas de comunicación complementarios/aumentativos para os alumnos con discapacidade de comunicación e ser capaz de determinar a súa adecuación ás necesidades educativas específicas deste alumnado.	A1		C17	D2
	A2		C21	D6
	A3		C43	D8
	A4		C49	D9
	A5		C62	D16 D17
7. Aplicar os coñecementos adquiridos para deseñar, implementar e avaliar plans e programas escolares que reforcen a comprensión de textos ao longo dos distintos cursos.	A1	B1	C1	D8
	A2	B11	C47	D9
	A3	B12		D16
	A4			D17
	A5			
8. Dinamizar prácticas escolares que estimulen nos alumnos a produción de textos escritos axustados á súa idade.	A1	B1	C1	D2
	A2	B2	C2	D3
	A3	B11	C43	D8
	A4		C47	D9
	A5			D17 D21
9. Enmarcar as intervencións para a mellora da lingua oral e escrita, en iniciativas que promovan a inclusión do alumnado con tales dificultades.	A1	B1	C1	D2
	A2	B2	C2	
	A3	B3	C4	
	A4	B7	C6	
	A5		C7 C11	
10. Coñecer e analizar liñas de investigación actuais no ámbito da avaliación e intervención para a mellora das dificultades específicas da linguaxe.	A1	B1		D2
	A2	B2		D6
	A3	B3		D15
	A4	B6		
	A5	B7 B9 B11		
11. Facilitar e promover actitudes e prácticas colaborativas entre o profesorado, así como entre estes e a comunidade educativa e social da contorna dos centros escolares.	A1	B5	C6	
	A2	B12	C21	
	A3			
	A4			
	A5			
12. Contribuír a reforzar a cultura da diversidade como un valor indispensable para educar nunha escola sen exclusións.	A1	B2		D12
	A2	B3		D14
	A3	B10		D16
	A4			D17
	A5			
13. Xerar condutas de respecto, tolerancia, responsabilidade e ética profesional cara á diversidade do alumnado.	A1	B2		D12
	A2	B4		D14
	A3	B11		D21
	A4			
	A5			
14. Reforzar unha actitude reflexiva cara á súa propia formación e fomentar a necesidade dun perfeccionamento profesional continuo.	A1	B11	C62	D6
	A2			D14
	A3			D17
	A4			D21
	A5			

Contidos

Tema

1. Diferenciación entre comunicación, fala e linguaxe

2. Funcións da linguaxe

3. Condicións para o desenvolvemento normalizado da linguaxe

4. Proceso normalizado da linguaxe

5. Prerrequisitos básicos da linguaxe

6. Bases funcionais da linguaxe

7. Ámbitos da linguaxe

7.1. Nivel fonético-fonolóxico

7.2. Nivel morfosintáctico

7.3. Nivel léxico-semántico

7.4. Nivel pragmático

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22	22	44
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballo tutelado	10	23	33
Presentación	8	20	28
Debate	6	12	18
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	20	22
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición de contidos e bases teóricas da materia por parte do profesorado. Inclúe as directrices para desenvolver traballos, casos ou proxectos polos estudantes.
Actividades introdutorias	Sesión inicial. Presentación da materia.
Traballo tutelado	Preparación de ensaios sobre a materia que inclúen a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e o grupo de clase dun tema asignado polo profesor con contidos da materia ou acerca dos resultados dun traballo, exercicio ou proxecto. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Debate	Grupos de discusión entre estudantes. Poden centrarse nun tema, na análise dun caso, no resultado dun proxecto ou investigación, desenvolvidos previamente noutras actividades.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Durante a realización do traballo, o alumnado poderá facer as preguntas e comentarios que considere oportunos e estes serán resoltos tanto na aula como no horario de titorías da docente.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Traballo en grupo no que o alumnado deberá analizar detalladamente o desenvolvemento da linguaxe dun neno ou nena do seu entorno. O traballo terá que ser entregado en papel e exposto oralmente.	40	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C2 D2 A3 B3 C4 D3 A4 B4 C6 D5 A5 B6 C7 D6 B7 C11 D7 B9 C17 D8 B11 C21 D9 C43 D12 C47 D14 C49 D16 C62 D17 D18 D21
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realización dun exame con preguntas de desenvolvemento.	40	A1 B1 C1 D1 A2 B2 C2 D2 A3 B3 C4 D3 A4 B4 C6 D7 A5 B5 C7 B6 C17 B7 C43 B9 C47 B10 C49 B11 B12
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización dun exercicio individual de desenvolvemento.	20	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Durante o cuatrimestre levarase a cabo unha avaliación continua do alumnado na que se valorará a asistencia e participación activa nas clases. As persoas que asistan a clase menos dun 80% ou que non poidan asistir presencialmente xa

desde o principio terán que entregar un traballo individual (30%) a final do cuatrimestre e presentarse ó exame oficial (70%) nas datas propostas polo centro (<https://www.escuelamagisterioceuvigo.es/>). Para optar a esta forma de avaliación será necesario poñerse en contacto coa profesora durante o primeiro mes de clase. É condición indispensable aprobar cada unha das partes por separado. Con nota inferior a 5 non se fará media. Para os traballos e entregas propostas daranse datas de entrega inamovibles. Cada día de retraso verase penalizado cun punto menos na nota da práctica. Cada falta de ortografía descontará 0,20 puntos da nota final de todos aqueles documentos escritos que se entreguen á profesora. O alumnado repetidor deberá acollerse ós criterios de avaliación da guía docente vixente no presente curso.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Igualada, A. y Aparici Aznar, M., **El desarrollo del lenguaje y la comunicación en la infancia**, UOC, 2018

Narbona, J. y Chevré-Muller, C., **El lenguaje del Niño. Desarrollo normal, evaluación y trastornos**, Masson, 1997

Owens, R., **Desarrollo del lenguaje**, Pearson, 2011

Torrens, V., **La adquisición del lenguaje**, Pearson, 2018

Bibliografía Complementaria

Blakemore S. y Frith U, **Cómo aprende el cerebro**, Ariel, 2007

Clemente Estevan, R.A., **Desarrollo del Lenguaje**, Octaedro, 1995

Gallardo Ruiz, J.R. y Gallego Ortega, J.L., **Manual de Logopedia Escolar**, Aljibe, 2003

Gallego ortega, J.L., **Enciclopedia temática Logopédica**, Aljibe, 2006

González Novoa et al., **Me comunico con el mundo**, NovaGalicia Edicións, 2011

López, G., **Estimulación del Lenguaje Oral en Educación Infantil**, Grupo Editorial Universitario, 1998

Monfort M. y Juárez, A., **El niño que habla**, CEPE, 1987

Monfort M. y Juárez, A., **Estimulación del Lenguaje Oral.**, Santillana, 1996

Peña - Casanova, J., **Manual de logopedia escolar**, Masson, 2001

Puyuelo, M. y Rondal, J.A., **Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje**, Masson, 2003

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prevención e intervención nas alteracións comunicativa-lingüísticas/V51G110V01955

Recursos didácticos na aula de audición e linguaxe/V51G110V01954

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Proceso lecto-escritor: desenvolvemento, alteracións, avaliación e tratamento/V51G110V01953

Psicopatoloxía da audición e da linguaxe/V51G110V01952

Recursos didácticos na aula de audición e linguaxe/V51G110V01954

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Didáctica da lingua e a literatura infantil/V51G110V01404

Psicoloxía: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta/V51G110V01402

Lingua e literatura: Español/V51G110V01507

Outros comentarios

1/ Asistencia continuada a clase.

2/ Dominio da informática a nivel de usuario (tratamento de textos, bases de datos, programa de presentacións, correo electrónico e internet.

3/ Actitude favorable e receptiva cara á aprendizaxe.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicopatoloxía da audición e da linguaxe**

Materia	Psicopatoloxía da audición e da linguaxe			
Código	V51G110V01952			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Ramos Garrido, Paula			
Profesorado	Ramos Garrido, Paula			
Correo-e	paula.ramosgarrido@ceu.es			
Web	http://www.escuelamagisterioceuvigo.es			
Descrición xeral	Esta materia aborda a identificación, prevención, deseño e intervención psicoeducativa das dificultades de aprendizaxe da linguaxe oral en nenos con distintos ritmos de aprendizaxe.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
C11	Coñecer e saber exercer as funcións de titor e orientador en relación coa educación familiar.
C17	Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
C19	Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C47	Coñecer o proceso de aprendizaxe da lectura e a escritura e o seu ensino.
C48	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D5	Coñecemento de informática

D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Dominar os coñecementos necesarios para comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e identificar disfuncións	A3	B1 B6 B8	C2 C4 C7	D1 D2 D6 D7 D9 D13 D15
Identificar dificultades de aprendizaxe, saber informar e colaborar no seu tratamento.	A4	B9 B10	C7 C11 C17	D2 D3 D6 D7 D8 D9 D12 D13 D16 D17
Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos ritmos de aprendizaxe.	A3 A4	B5 B7 B9 B11 B12	C19	D3 D6 D7 D8 D9 D12 D14 D17
Analizar e comprender os procesos educativos na aula e fóra dela.	A3	B7 B9 B12	C6 C19	D1 D7 D8 D9 D13 D15 D17 D18
Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula.	A3	B7 B9 B11	C43 C47 C48 C62	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D17
Comprender os principios básicos da linguaxe e a audición.	A3	B6 B8	C43 C47 C48 C62	D3 D5 D9 D15 D17

Contidos

Tema	
1. Anatomía e fisioloxía	Bases neurofisiolóxicas e anatómicas da linguaxe: a. Anatomía e neurofisioloxía do sistema auditivo b. Anatomía e neurofisioloxía do sistema fonoarticulatorio c. Bases neurolóxicas

2. Alteracións da comunicación, fala e voz: Patoloxía da Linguaxe	a. Concepto de linguaxe normal e anomalías da linguaxe b. Concepto de patoloxía da linguaxe c. Etioloxía dos trastornos da fala, da linguaxe e da comunicación.
3. Alteracións da fala	a. Alteracións na articulación i. Trastornos de los sonidos del habla (Dislalias) ii. Disglosias iii. Disartrias b. Alteracións na fluidez i. Disfemias ii. Taquifemia c. Alteracións na voz i. Afonía ii. Disfonía
4. Alteracións da linguaxe e da comunicación	a. Atraso Simple da Linguaxe b. Afasia c. T.E.L. d. Mutismo

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3	3	6
Seminario	2	0	2
Lección maxistral	24	15	39
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	30	32
Traballo	8.5	9.5	18
Estudo de casos	4	0	4
Proxecto	8	10	18
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Probas	Descrición
Traballo	Descríbanse ao alumnado as prácticas e os instrumentos a utilizar nelas. Tamén se lles asesorará e seguirá de forma personalizada. A tutoría académica comunicárase ao comezo de curso.
Estudo de casos	Descríbanse ao alumnado as prácticas e os instrumentos a utilizar nelas. Tamén se lles asesorará e seguirá de forma personalizada. A tutoría académica comunicárase ao comezo de curso.
Proxecto	Descríbanse ao alumnado as prácticas e os instrumentos a utilizar nelas. Tamén se lles asesorará e seguirá de forma personalizada. A tutoría académica comunicárase ao comezo de curso.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Traballo	Tarefas propostas pola profesora para cada tema: mapas conceptuais, exposicións e traballos en grupo, resolución de casos prácticos. Terase en conta a participación activa do alumno.	30	A3 A4	B9 B11 B12	C2 C4 C6 C7 C17 C19 C47 C48 C62	D1 D2 D3 D5 D6 D8 D9 D15 D17 D18
Estudo de casos	Recensión de dous artigos relacionados con casos de Patoloxías da Linguaxe. (Para a súa realización seguiranse as pautas do traballo que poderán ser consultadas en lle campus virtual)	30	A3 A4	B1 B5 B6 B8	C2 C4 C7 C47 C48 C62	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D13 D16 D17
Exame de preguntas obxectivas	Resposta a cuestións teórico-prácticas sobre a materia en formato de respostas curtas.	40	A4	B6 B7 B8 B9	C2 C4 C6 C7 C47	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación pretende que o alumnado participe no seu proceso de aprendizaxe. En liñas xerais, buscarase unha AVALIACIÓN CONTINUA na que se teñan en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final.

A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das diferentes notas obtidas das actividades desenvolvidas, segundo as porcentaxes asignadas, segundo o estipulado no cadro anterior. Para aprobar a materia hai que superar cun mínimo de 5 sobre 10 tanto a parte práctica como o exame. Mentres non se supere o exame, non se sumarán as cualificacións dos traballos supervisados e dos traballos de clase. Aqueles alumnos que non superen a materia na primeira convocatoria conservarán a nota daqueles traballos/actividades superados e deberán presentarse de novo ao exame e aos traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aqueles alumnos que non asistan a clase ou se ausenten a máis do 20% do total das clases impartidas (6 días, 12 horas) deberán acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido nos artigos 19 e 21. do Regulamento de Avaliación, Cualificación e Calidade da Ensinanza e do Proceso Docente do Alumnado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023.

Calquera traballo copiado, plaxiado ou realizado pola IA será calificado con 0.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na páxina web da escola na sección de exames.

Este documento é unha declaración de intencións sobre o traballo do alumnado na materia; Polo tanto, pode sufrir leves modificacións derivadas do consenso co grupo clase ou por circunstancias imprevistas. (Concretamente o tipo de exame pode cambiar por circunstancias especiais da aula).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Crystal, D., **Patología del Lenguaje**, Cátedra, 1983

Fiuza Asorey, M.J., **Educación vocal : guía práctica**, Pirámide, 2013

Gallego, J.R., **Nuevo manual de logopedia escolar**, Amat Ediciones, 2019

Owens, R.E., **Desarrollo del Lenguaje**, Pearson Educación, 2011

Pérez Pérez, E., **Diagnóstico e intervención en las dificultades evolutivas del lenguaje oral**, 2003

Puyuelo Sanclemente, M. y Rondal, J.A., **Manual de Desarrollo y Alteraciones del Lenguaje: Aspectos Evolutivos y Patología en el Niño y el Adulto**, Masson, 2003

Bibliografía Complementaria

Aguado, G., **El desarrollo del lenguaje de 0 a 3 años**, CEPE, 1995

- Clemente, R.A., **Desarrollo del lenguaje. Manual para profesionales de la intervención en ambientes educativos**, Octaedro, 1995
- Junque Plaja, C., Bruna Rabassa, O. y Mataró Serrat, M., **Neuropsicología del Lenguaje: Funcionamiento Normal y Patológico; Rehabilitación**, Masson, 2004
- Mendoza, E., **Trastorno específico del lenguaje (TEL) : avances en el estudio de un trastorno invisible**, Pirámide, 2017
- Martínez, J.D., Moreno, J.M., Rabazo, M.J. y Suárez, A., **Intervención en Audición y Lenguaje: casos prácticos**, EOS, 2002
- Martínez, J.D., Moreno, J.M., Pérez, C., Rabazo, M.J., Sánchez, I. y Suárez, A., **Manual de Audición y Lenguaje. Enfoque multidisciplinar**, Universidad de Extremadura, 2001
- Moreno, J.M., Suárez, A., Martínez, J.D., **Trastornos de la articulación. Estudios de casos**, EOS, 2003
- Moreno, J.M., García-Baamonde, E., **Guía de Recursos para la Evaluación del Lenguaje**, CCS, 2003
- Narbona, J., **El lenguaje del niño : desarrollo normal, evaluación y trastornos**, Elsevier Masson, 2010
- O'Grady, W., **Cómo aprenden los niños el lenguaje**, Akal, 2010
- Perelló, J., **Trastornos del habla**, (5ª Ed.), Masson, 2001
- Olivares, J., **Mutismo selectivo : naturaleza, evaluación y tratamiento**, Pirámide, 2018
- Rondal, J. y Xerón, X., **Manual de trastornos del lenguaje. (Vol I, II, III)**, Paidós, 1991
- Santacreu, J., Froján, M.X., **La tartamudez. Guía de prevención y tratamiento infantil**, Pirámide, 1993
- Serra, M., Serrat, E., Solé, R., Bel, A. y Aparici, M., **La adquisición del lenguaje**, Ariel Psicología, 2000
- Sos, A., **Logopedia práctica**, Escuela Española, 2001

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Desenvolvemento da linguaxe/V51G120V01951

Proceso lecto-escritor: desenvolvemento, alteracións, avaliación e tratamento/V51G120V01953

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Psicología: Prevención e tratamento das dificultades de aprendizaxe e os trastornos do desenvolvemento/V51G120V01204

Psicología: Psicología do desenvolvemento de 6 a 12 anos/V51G120V01103

Outros comentarios

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proceso lecto-escritor: desenvolvemento, alteracións, avaliación e tratamento**

Materia	Proceso lecto-escritor: desenvolvemento, alteracións, avaliación e tratamento			
Código	V51G110V01953			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Ciga Tellechea, Elena			
Profesorado	Ciga Tellechea, Elena			
Correo-e	elena.cigatellechea@ceu.es			
Web	http://http://www.escuelamagisterioceuvigo.es/			
Descrición xeral	Nesta materia penetrarémonos nunhas das competencias escolares máis instrumentais e importantes: a lectura e escritura. Primeiro profundaremos na teoría sobre as mesmas; despois veremos o seu proceso de adquisición; en terceiro lugar deterémonos nas dificultades máis comúns que presentan os alumnos nestas tarefas de ler e *escribir; e en cuarto lugar veremos as maneiras de identificar ou avaliar estas dificultades para, nun último momento, coñecer algúns dos procedementos de intervención que existen para atender estas dificultades nos alumnos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes.
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfunciones cognitivas e as relacionadas coa atención.
C8	Saber informar a outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais que se susciten
C9	Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C25	Abordar análise de campo mediante metodoloxía observacional utilizando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuales.
C26	Saber analizar os datos obtidos, comprender críticamente a realidade e elaborar un informe de conclusións.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C42	Coñecer o currículo de lingua e lectoescritura desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
C46	Comprender o paso da oralidad á escritura e coñecer os diferentes registros e usos da lingua.

C47	Coñecer o proceso de aprendizaxe da lectura e a escritura e o seu ensino.
C49	Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.
C50	Coñecer e utilizar adecuadamente recursos para a animación á lectura e á escritura.
C60	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
C63	Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
C67	Estas competencias, xunto coas propias do resto de materias, quedarán reflectidas no Traballo fin de Grado que compendia a formación adquirida ao longo de todos os ensinos descritos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Razoamento crítico
D15	Aprendizaxe autónoma

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer e comprender os procesos básicos do desenvolvemento *psicolingüístico e as súas implicacións para a estimulación, a adquisición e a automatización da *lecto-escritura.	A1	B6	C42	
	A3		C44	
	A4		C46	
			C47	
Coñecer algunhas liñas de investigación actuais no ámbito da avaliación e intervención para a mellora das dificultades específicas en lectura e escritura.			C42	
			C47	
			C50	
Coñecer como detectar e avaliar as dificultades ou alteracións máis comúns que se producen na adquisición e o desenvolvemento da competencia lectora e escritora.		B6	C7	
			C42	
Coñecer algúns dos programas ou procedementos de intervención educativa para a estimulación do proceso *lecto-escritor e para a mellora das dificultades *lecto-escritoras.			C9	
			C47	
			C50	
			C60	
Reflexionar sobre a práctica docente á luz da teoría vista na materia.		B11	C23	
			C25	
			C26	
			C49	
			C62	
			C67	
Aplicar os coñecementos adquiridos para avaliar e *implementar plans e procedementos escolares que reforcen a competencia lectora e escritora dos alumnos.	A2	B3	C7	D7
		B6	C8	D8
			C21	D9
			C25	D11
			C26	
			C29	
			C43	
			C44	
			C50	
			C60	
			C62	
			C63	
Comprender textos complexos, sintetizar e traballar con diferentes tipos de información.	A5		C67	D1
				D2
				D3
				D6
				D13
				D15

Contidos

Tema

TEORÍA SOBRE A LECTURA E A ESCRITURA	-O proceso de recoñecemento de palabras: a teoría da dobre vía. -O proceso de comprensión. -A interacción entre os dous procesos. -O proceso de redacción ou expresión escrita.
A ADQUISICIÓN DA LECTURA E A ESCRITURA	Etapas na adquisición da linguaxe escrita.
As DIFICULTADES	-As dificultades no proceso de recoñecemento de palabras. -As dificultades no proceso de comprensión. -As dificultades na redacción ou expresión escrita.
A AVALIACIÓN	-Cando un alumno presenta dificultades específicas no recoñecemento ou escritura das palabras? -Que é o que necesita o alumno?
A INTERVENCIÓN	-A intervención nas habilidades específicas (recoñecemento e escritura de palabras). -A intervención nos procesos de comprensión e redacción. -A intervención paralela na capacidade auto-*regulatoria do alumno.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	28	0	28
Estudo previo	0	40	40
Debate	6	0	6
Traballo tutelado	8	26	34
Seminario	2	12	14
Presentación	12	8	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición e explicación por parte do profesor dos contidos teóricos da materia obxecto de estudo.
Estudo previo	Sempre, antes de cada sesión presencial-maxistral, o alumnado deberá ler e traballar pola súa conta a documentación ou o material proposto e facilitado polo profesor.
Debate	Charla aberta entre os alumnos e o profesor. Poderá centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Traballo tutelado	Realización dun traballo en pequenos grupos de traballo.
Seminario	Directrices de elaboración do traballo, supervisión e resolución de dúbidas.
Presentación	Exposición oral ante o grupo clase do traballo realizado nos pequenos grupos de traballo.

Atención personalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Asistencia a clase e PARTICIPACIÓN nas diferentes actividades realizadas nela: explicación de contidos, debates, postas en común...	10	A3 D3 A4 D13 D15
Traballo tutelado	Consistirá na avaliación da parte escrita do traballo realizado nos pequenos grupos de traballo.	20	A2 B3 C7 D2 B6 C8 D7 B11 C9 D8 C21 D9 C23 D11 C25 C26 C29 C43 C49 C50 C60 C62 C63
Presentación	Avaliarase a exposición oral dos traballos tutelados realizados nos pequenos grupos.	30	C44 D2 C60 D3 C67

Resolución de problemas e/ou exercicios	EXAME FINAL. Poderase combinar as preguntas curtas con algunha pregunta un pouco máis longa de desenvolvemento. No entanto, isto concretarase ao longo do cuadrimestre.	40	A1 A5	C42 C44 C46 C47 C50 C67	D1 D3 D6 D13 D15

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para aprobar a materia e calcular a media co resto de cualificacións, cómpre obter, cando menos, unha puntuación concreta esixida no exame final. Concretarase ao longo do cuadrimestre.

Os alumnos que por razóns xustificadas non poidan asistir a clase regularmente, ou aqueles que asistan a menos do 80% das sesións, acolleranse ao seguinte plan de avaliación: -Traballos tutelados (con exposición individual)= 50%-Exame final= 50% Importante: estes alumnos deberán porse en contacto coa profesora durante os primeiros días do cuadrimestre. Para saber as datas e horas dos exames (tanto o da convocatoria de maio como o da convocatoria de xullo), consultar o calendario oficial de exames da escola.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Defior, S., **Las dificultades de aprendizaje: un enfoque cognitivo: lectura, escritura, matemáticas**, 2ª ed., Aljibe, 2000

García, J.N., **Prevención en dificultades del desarrollo y del aprendizaje**, Pirámide, 2014

Jiménez, J.E. y Artiles, C., **Cómo prevenir y corregir las dificultades en el aprendizaje de la lectoescritura**, Síntesis, 2001

Rueda, M.I., **La lectura: Adquisición, dificultades e intervención**, 2ª ed., Amarú, 2003

Bibliografía Complementaria

Cassany, D., **Tras las líneas. Sobre la lectura contemporánea**, Anagrama, 2013

Cassany, D., **La cocina de la escritura**, 15ª ed., Anagrama, 2008

Defior, S. y otros., **Aprendiendo a leer: materiales de apoyo**, Aljibe, 2004

Galve, J.L., **Evaluación e intervención en los procesos de la lectura y la escritura**, EOS, 2007

García, J. y González, D., **Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica. Volumen II lectura y escritura**, EOS, 2000

Guzman, F., Navarro, M. y García, E., **Escritura y lectura en educación infantil. Conceptos, secuencias didácticas y evaluación**, Pirámide, 2015

Jáuregui, C.A., Mora, C.A., Carrillo, D., Oviedo, N., Pabón, Y.L. y Rodríguez, A.J., **Manual práctico para niños con dificultades en el aprendizaje**, Médica panamericana, 2016

Jimenez, J.E., **Dislexia en español. Prevalencia e indicadores cognitivos, culturales, familiares y biológicos.**, Pirámide, 2012

Lebrero, M.P. y Fernández, M.D., **Lectoescritura. Fundamentos y estrategias didácticas**, Síntesis, 2015

Martín Vegas, R.A., **Manual de didáctica de la lengua y la literatura**, Síntesis, 2010

Monfort, M. y Juárez, A., **El niño que habla**, CEPE, 1987

Núñez, J.A., **Lectura y literatura en Educación Primaria**, CEU ediciones, 2015

Outon, P., **Programas de intervención con disléxicos (diseño, implementación y evaluación)**, CEPE, 2007

Parodi, G., **Comprensión de textos escritos**, Eudeba, 2014

Pozo y otros., **Al ataque mis plumillas**, Aljibe, 2003

Ripoll, J.C. y Aguado, G., **Enseñar a leer. Cómo hacer lectores competentes.**, Editorial EOS, 2015

Sánchez, E., **Los textos expositivos. Estrategias para mejorar su comprensión**, Santillana, 1993

Sánchez, E., **Comprensión y redacción de textos**, Edebé, 1998

Sánchez, E., García, J.R. y Rosales, J., **La lectura en el aula: qué se hace, qué se debe hacer y qué se puede hacer**, GRAÓ, 2010

Solé, I., **Estrategias de lectura**, GRAÓ, 2000

Toro, J. y Cervera, M., **TALE. Test de análisis de lectoescritura**, Machado, 2014

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Recursos didácticos na aula de audición e linguaxe**

Materia	Recursos didácticos na aula de audición e linguaxe			
Código	V51G110V01954			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	Criado del Rey Morante, Julia			
Profesorado	Criado del Rey Morante, Julia			
Correo-e	julia.criadorey@ceu.es			
Web	http://http://www.escuelamagisterioceuvigo.es			
Descrición xeral	Esta materia resulta de gran interese dentro da mención en Audición e Linguaxe polo seu carácter práctico. O seu obxectivo é dotar ao futuro mestre dunha serie de recursos didácticos que faciliten a súa práctica docente na área mencionada, tanto á hora de avaliar como de traballar co alumnado que presente dificultades na audición como na linguaxe oral.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.			
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.			
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.			
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.			
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.			
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.			
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.			
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.			
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes.			
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos.			
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.			
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.			
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.			
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.			
C11	Coñecer e saber exercer as funcións de titor e orientador en relación coa educación familiar.			

C13	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible.
C17	Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C42	Coñecer o currículo de lingua e lectoescritura desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C47	Coñecer o proceso de aprendizaxe da lectura e a escritura e o seu ensino.
C48	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.
C49	Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Identificar dificultades de aprendizaxe no ámbito da audición e da linguaxe oral, informales e colaborar no seu tratamento.	A1	B6	C7	D1
	A2	B10	C11	D2
	A3		C17	D6
	A4		C21	D8
	A5		C42	D9
			C49	D21
2. Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a nenos e nenas con diferentes capacidades de de audición e linguaxe oral, distintos ritmos de aprendizaxe e diferente procedencia cultural.	A1	B1	C1	D2
	A2	B2	C2	D7
	A3	B3	C7	D8
	A4	B6	C17	D9
	A5		C43	D17
3. Diseñar e aplicar estratexias de prevención e intervención psicoeducativas na aula para favorecer o desenvolvemento da audición e da linguaxe oral nos nenos e nenas	A1	B6	C13	D2
	A2	B7	C17	D7
	A3	B9	C21	D8
	A4	B12	C48	D12
	A5			D16
				D17
				D21
4. Aplicar métodos e estratexias de investigación e intervención no campo das dificultades de aprendizaxe da audición e da linguaxe oral.	A1	B2	C1	D3
	A2	B3	C42	D6
	A3	B4	C43	D8
	A4		C47	D9
	A5		C49	D12
				D17
				D21
5. Promover o traballo autónomo e a adquisición de estratexias que permitan a procura de información relevante en función das necesidades formativas e de actuación en cada momento.	A1	B11	C6	D7
	A2			D8
	A3			D15
	A4			D16
	A5			D17
				D21

Contidos

Tema

1. Distribución da aula.

2. Recursos de Avaliación.

3. Recursos de Intervención: material didáctico en diferentes soportes, Tics.

4. Bibliografía e páxinas web/blogues.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	10	10	20
Aprendizaxe colaborativa	16	15	31
Presentación	20	25	45
Cartafol/dossier	0	10	10
Prácticas con apoio das TIC	4	16	20
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión inicial. Presentación da materia.
Lección maxistral	Exposición de contidos e bases teóricas da materia por parte do profesorado. Inclúe as directrices para desenvolver traballos, casos ou proxectos polos estudantes.
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumno traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e profundar na súa propia aprendizaxe
Presentación	Exposición por parte do alumno ante o docente e o grupo de clase dun tema asignado polo profesor con contidos da materia ou acerca dos resultados dun traballo, exercicio ou proxecto.
Cartafol/dossier	Recompilación do traballo do/a estudante co obxectivo de demostrar os seus esforzos, progresos e logros nunha área. A recompilación debe incluír contidos elixidos polo/o alumno/a, os criterios de selección e evidencias de autorreflexión.
Prácticas con apoio das TIC	Procura, selección e almacenamento de recursos on-line.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Proporcionáseselle ao alumnado orientacións de forma presencial na aula, titoría ou de forma non presencial (correo electrónico) sobre cuestións propostas en seminarios, traballos ou calquera outra actividade relacionada coa materia. As titorías académicas terán lugar no despacho A.
Presentación	Proporcionáseselle ao alumnado orientacións de forma presencial na aula, titoría ou de forma non presencial (correo electrónico) sobre cuestións propostas en seminarios, traballos ou calquera outra actividade relacionada coa materia. As titorías académicas terán lugar no despacho A.
Prácticas con apoio das TIC	Proporcionáseselle ao alumnado orientacións de forma presencial na aula, titoría ou de forma non presencial (correo electrónico) sobre cuestións propostas en seminarios, traballos ou calquera outra actividade relacionada coa materia. As titorías académicas terán lugar no despacho A.
Aprendizaxe colaborativa	Proporcionáseselle ao alumnado orientacións de forma presencial na aula, titoría ou de forma non presencial (correo electrónico) sobre cuestións propostas en seminarios, traballos ou calquera outra actividade relacionada coa materia. As titorías académicas terán lugar no despacho A.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumno traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e profundar na súa propia aprendizaxe.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B9 B10 B11 B12	C1 C2 C6 C7 C11 C13 C17 C21 C42 C43 C47 C48 C49	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D12 D15 D16 D17 D21
Presentación	Exposicións dos traballos realizados ao longo do cuadrimestre	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B9 B11	C1 C2 C6 C7 C21 C42 C43 C47 C48 C49	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D17 D21
Cartafol/dossier	Recompilación do traballo do/a estudante co obxectivo de demostrar os seus esforzos, progresos e logros nunha área.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B6 B11	C1 C2 C7 C11 C42 C43 C47 C48 C49	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D12 D17
Exame de preguntas obxectivas	A data do exame establecerase segundo o calendario oficial e poderase consultar na páxina web do centro.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B7 B11	C2 C42 C43 C47 C49	D1 D2 D6 D8 D17 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

O sistema de avaliación pretende facer ao alumnado partícipe do seu proceso de aprendizaxe.

En liñas xerais procurarase unha AVALIACIÓN CONTINUA na que se terá en conta tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa participación activa e responsable no proceso de aprendizaxe e no seu resultado final.

A cualificación final do sistema de **AVALIACIÓN CONTINUA** será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal como queda estipulado no cadro superior. Para aprobar a materia hai que superar os traballos e o exame. Mentres non se aprobe o exame non se sumarán as notas dos traballos tutelados e do traballo en clase. Aqueles alumnos que non aproben a materia na primeira convocatoria manteráselles a nota daqueles traballos/actividades superados e terán que realizar novamente o exame e os traballos/actividades non superados na segunda convocatoria.

AVALIACIÓN GLOBAL: Aquel alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do cómputo total das aulas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolverá segundo o establecido no artigo 21 do Regulamento sobre Avaliación, a Cualificación e a Calidade da Docencia e do Proceso de Ensino do Estudiantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023.

Todo traballo copiado, plagiado ou realizado pola IA será cualificado cun 0.

Para os traballos e entregas propostas daranse datas de entrega inamovibles en caso de non ser entregadas avaliaranse cun 0.

Cada falta de ortografía descontará 0,25 puntos en todos aqueles documentos escritos que se entreguen á profesora.

O alumnado repetidor deberá acollerse aos criterios de avaliación da guía docente vixente neste curso, non se gardarán notas de cursos anteriores.

As titorías da materia terán lugar no despacho A en o horario indicado na porta ao longo do curso 23/24.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Susanibar, F, **Trastornos del habla: de los fundamentos a la evaluación.**, 9788497276313, EOS, 2016

Silva, C, **Método Diverlexia: intervención psicopedagógica de la dislexia.**, 9788468556673, Bubok Publishing, 2022

Bibliografía Complementaria

Grandi, D. y Donato, G., **Terapia miofuncional. Diagnóstico y tratamiento.**, Lebón, 2006

Guía para la Atención del Alumnado con Trastornos en el Lenguaje Oral y Escrito., Consejería de Educación, Ciencia y Tecnología,

---

López, G., **Enséñame a hablar. Un material para la estructuración del lenguaje.**, Grupo editorial universitario, 1998

López, G., **Dime por qué. Un material para trabajar el desarrollo pragmático del lenguaje.**, Grupo editorial universitario, 2009

Magni A. Y Crotti, E., **Garabatos: el lenguaje secreto de los niños.**, Sirio, 2007

Monfort M. y Juárez, A., **Estimulación del lenguaje oral.**, Santillana, 1996

Monfort M., Rojo A. y Juárez A., **Programa elemental de comunicación bimodal.**, CEPE, 1999

Monfort M. y Juárez, A., **SYNTAX. Un soporte para la comunicación referencial y la construcción de predicados.** Entha, 2002

Puyuelo, M. y Rondal, J.A., **Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje.** Masson, 2003

Rodari G., **Gramática de la fantasía.**, Bronce, 2010

Toro, J. y Cervera, M., **Test de Análisis de Lecto- Escritura (TALE).**, Antonio Machado, 1995

Zambrana, N. y Dalva, I., **Logopedia y Ortopedia maxilar en la rehabilitación orofacial. Tratamiento precoz y preventivo. Terapia miofuncional.**, Masson, 1998

Cornago, A., <https://elsonidodelahierbaalcrecer.teachable.com>,

---

[www. espaciologopedico.com](http://www.espaciologopedico.com), **Espacio Logopédico**,

---

<https://www.orientacionandujar.es>, **Orientación Andújar**,

---

susanamaestradeal.blogspot.com.es, **Susana maestra de AL**,

---

cosasdeaudicionylenguaje.blogspot.com.es, **Cosas de Audición y Lenguaje**,

---

<http://siembraestrellas.blogspot.com>, **Siembra Estrellas**,

---

<https://www.agmal.org>, **Asociación Galega de Mestres de AL**,

---

<https://infosal.es/blog-2/>, **Infancia, Formación y Salud**,

---

<https://federacionmaestrosal.org>, **Federación Española de Maestros de Audición y Lenguaje**,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Prevenición e intervención nas alteracións comunicativa-lingüísticas/V51G110V01955

Proceso lecto-escritor: desenvolvemento, alteracións, avaliación e tratamento/V51G110V01953

Psicopatoloxía da audición e da linguaxe/V51G110V01952

Desenvolvemento da linguaxe/V51G120V01951

Outros comentarios

1/ Asistencia continuada a clase.

2/ Dominio da informática a nivel de usuario (tratamento de textos, bases de datos, programa de presentacións, correo electrónico e internet.

3/ Actitude favorable e receptiva cara á aprendizaxe.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prevención e intervención nas alteracións comunicativa-lingüísticas**

Materia	Prevención e intervención nas alteracións comunicativa-lingüísticas			
Código	V51G110V01955			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Formación de Profesorado de E.X.B. (Vigo)			
Coordinador/a	García Cajide, María Purificación			
Profesorado	García Cajide, María Purificación			
Correo-e	purygarcia cajide@gmail.com			
Web	http://mariapurificacion.garciacajide@ceu.es			
Descrición xeral	A detención e prevención dos problemas nas alteracións comunicativo-lingüísticas, no desenvolvemento do neno/a, é fundamental para a súa aprendizaxe escolar.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos.
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles.
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión.
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida.
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes.
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
C11	Coñecer e saber exercer as funcións de titor e orientador en relación coa educación familiar.
C17	Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
C19	Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C42	Coñecer o currículo de lingua e lectoescritura desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C62	Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións

D9	Traballo en equipo
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D17	Creatividade
D18	Lideranza

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecer e comprender os procesos de diagnósticos e obxectivos da avaliación da linguaxe.	B1	C1	D1
Comprender os procesos de aprendizaxe relativos ao neno/a, no contexto familiar, social e escolar.	B2	C2	D2
	B3	C7	D13
	B4	C11	
	B5	C42	
	B6	C62	
	B11		
Coñecer como detectar e avaliar as dificultades ou alteracións mais comúns que se producen na adquisición e desenvolvemento lingüístico. Saber informar e colaborar no seu tratamento.	B1	C1	D1
	B2	C2	D2
Dominar os coñecementos necesarios para comprender o desenvolvemento da audición e a linguaxe destes estudantes e identificar disfuncións..	B5	C4	D7
	B6	C6	D8
	B11	C7	D9
		C11	D12
		C42	D13
Saber informar e colaborar con outros profesionais para abordar as necesidades educativas especiais que se expoñen.	B4	C6	D1
	B5	C7	D2
Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afecten a estudantes con diferentes capacidades e distintos ritmos de aprendizaxe.	B10	C11	D7
	B11	C17	D8
		C21	D9
			D13
			D14
Adquirir recursos necesarios para a elaboración dunha intervención personalizada.	B3	C1	D1
Analizar e comprender os procesos educativos na aula e fóra dela.	B5	C2	D2
Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula.	B6	C4	D7
	B7	C7	D8
	B9	C11	D12
	B10	C19	D13
	B11	C43	D14
			D15
			D17
			D18
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	B1	C1	D1
	B3	C2	D7
	B5	C4	D8
	B6	C6	D9
		C7	
		C17	
		C43	

Contidos

Tema	
1. Avaliación da linguaxe.	1.1.- Compoñentes do proceso. 1.2.- Obxectivos de avaliación. 1.3.- Contidos da avaliación.
2. O diagnóstico.	2.1.- O diagnóstico.
3. A intervención e os seus obxectivos.	3.1.- Contidos da intervención. 3.2.- Modelos, procedementos e estratexias de intervención.
4. Diagnóstico e intervención nas alteracións da articulación.	4.1.- Trastornos son da fala (dislalias) 4.2.- Disartria. 4.3.- Disglosias. 4.4.- Análise e resolución de casos
5. Diagnóstico e intervención nas alteracións de fluidez verbal.	5.1.- Disfemias. 5.2.- Análise e resolución de casos
6. Diagnóstico e intervención da comunicación.	6.1.- Afasia.. 6.2.- Mutismo Selectivo. 6.3.- Análise e resolución de casos.

7. Trastornos da comunicación e a linguaxe no espectro autista.	7.1.- Diagnóstico e intervención. 7.2.- SAAC (Sistemas Aumentativos e/ou Alternativos da Comunicación). 7.3.- Análisis e resolución de casos.
8. Diagnóstico e intervención na discapacidade mental.	8.1.- Diagnóstico e intervención. 8.2.- Análisis e resolución de casos.
9. Diagnóstico e intervención na discapacidade motora.	9.1.- Diagnóstico e intervención. 9.2.- Análisis e resolución de casos.
10. Diagnóstico e intervención na discapacidade auditiva.	10.1.- Diagnóstico e intervención. 10.2.- Análisis e resolución de casos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	4	8
Presentación	2	0	2
Lección maxistral	30	34	64
Estudo de casos	10	20	30
Traballo tutelado	2	10	12
Estudo de casos	2	12	14
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	12	14
Traballo	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afrontar ou completar os contidos da materia. Pódese usar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición, por parte do alumnado, ante o/a docente e o grupo de clase, dun tema asignado polo/a docente, con contidos da materia ou acerca dos resultados dun traballo, exercicio ou proxecto. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo..
Lección maxistral	Exposición de contidos e bases teóricas da materia, por parte do profesorado, incluíndo as directrices para desenvolver traballos, casos ou proxectos polos estudantes.
Estudo de casos	Exposición e resolución de casos, da materia
Traballo tutelado	Entrevista que o alumnado mantén coa docente da materia, para asesoramento e desenvolvemento de actividades e proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Os estudantes disporán de atención personalizada, tanto en horas de tutoría (consultar web facultade) como en horas de traballo en grupo. Nelas atenderanse e resolverán todas as dúbidas existentes. . Previa comunicación coa docente, poderase marcar outro día e hora, en caso de non poder realizarse en devandito día.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos	Resolución de casos.	40	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realización dun plan de intervención sobre un caso	40	
Traballo	Visionado de un documental sobre o Autismo e traballo sobre iso	10	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Valorácese a participación activa, durante as clases. Así como o traballo en equipo e a asistencia a clase (10%)

A cualificación final do sistema de avaliación continua será o resultado da suma das distintas notas obtidas das actividades realizadas, segundo as porcentaxes asignadas, tal e como queda estipulado no cadro superior. Para aprobar a materia hai que superar os traballos e o exame. Mentres non se aprobo o exame non se sumasen as notas dos traballos realizados en clase. Aqueles alumnos que non aproben a materia na primeira convocatoria manteráselles a nota dos traballos realizados superados e terán que realizar novamente o exame e os traballos non superados, na segunda convocatoria. Aquel alumnado que non asista a clase ou se ausente máis dun 20% do computo total das horas impartidas (6 días, 12 horas) deberá acollerse ao sistema de avaliación global que se desenvolve segundo o establecido nos artigos 19 e 21 do Regulamento

sobre Avaliación, a cualificación e a Calidade da docencia e do Proceso de Ensino do Estudiantado, aprobado polo Claustro da UVigo, o 18 de abril de 2023. Estes estudantes realízanse traballos e actividades da materia así como o visionado dunha película e o seu exame correspondente. Para superar a materia, deben estar aprobadas, todas e cada unha das partes, descritas anteriormente. Todo traballo copiado, plagiado ou realizado pola AI será cualificado cun 0.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Gallardo Ruíz, J.R. y Gallego Ortega, J.L., **Manual de Logopedia escolar; un enfoque practico**, 4a.ed, Aljibe, 2003

ARASAC,

Orientación Andújar,

Mi aula de P.T.,

El sonido de la hierba al crecer,

Puyuelo Sanclemente, M et Rondal, J, **Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje; aspectos evolutivos y patología en el niño y el adulto**, Masson, 2003

Perianez, Jose Antonio y Rios-Lago, Marcos, **Guía de intervención logopédica en las funciones ejecutivas**, Síntesis, 2017

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Desenvolvemento da linguaxe/V51G110V01951

Recursos didácticos na aula de audición e linguaxe/V51G110V01954

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Proceso lecto-escritor: desenvolvemento, alteracións, avaliación e tratamento/V51G110V01953

Psicopatoloxía da audición e da linguaxe/V51G110V01952

Recursos didácticos na aula de audición e linguaxe/V51G110V01954

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Desenvolvemento motor/V51G110V01202

Didáctica da lingua e a literatura infantil/V51G110V01404

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/V51G110V01305

Outros comentarios

Asistencia a clase. Avaliación continua do alumno en que se valorase a asistencia e a participación activa do mesmo durante as clases.

Os alumnos que non asistan a clase, deberán porse en contacto coa profesora, para *tutorías e preparación do exame final.